

Region Örebro län
Lindesbergs lasarett

Budget 2027

Dags för förändring på riktigt!

INDICENTRALEN
Mottagning 1
Mottagning 2
Mottagning 3
Sösalrum
Toaletter
Utgång

RECEPTION

Välkommen till vår VÅRDSENTRAL

Sverigedemokraterna

Region Örebro län

Region Örebro län

Budgetförslag 2027

samt övergripande strategier med plan för 2028–2029

1. Förord – Mer vård, mindre administration och ansvar för skattepengarna.....	1
2. Våra viktigaste ställningstaganden.....	2
3. Ur Sverigedemokraternas Principprogram.....	3
3.1 Regionpolitik.....	3
4. Ekonomi.....	4
4.1 Regionsektorns ekonomiska läge 2025.....	4
4.2 Allmänna förutsättningar.....	5
4.3 Bedömd prisutveckling i sektorn.....	5
4.4 Skattesats.....	5
4.5 Skatteintäkter, generella bidrag och specialdestinerade statsbidrag.....	6
4.6 Ramar till verksamheterna.....	6
4.7 Regionstyrelsens planeringsreserv.....	6
4.8 Avgiftsjusteringar år 2027.....	7
4.9 Amorteringar av lån samt balanskravsresultat 2027.....	7
4.10 Höj uteblivandeavgifterna.....	7
4.11 Investeringar.....	7
5. Regionövergripande.....	9
5.1 Hållbarhet och kultur i verksamheterna.....	9
5.2 Se över arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet.....	9
5.3 Avsluta samarbetet med Fairtrade.....	12
5.4 Förbättra utbyggnadstakten för fiber.....	12
5.5 Utökad säkerhet inom Region Örebro läns verksamheter.....	14
5.6 KOK-Boken: Vår väg till en starkare och rättvisare primärvård.....	14
5.7 Färre möten i externa lokaler - fler digitala möten.....	16
5.8 Stopp för kostnadsdrivande CNI och ojämlik vård – Vårdens resurser ska fördelas rättvist efter behov.....	17
6. Regionfullmäktige.....	18
6.1 Effektivisering och sparkrav på verksamheterna.....	18
6.2 Halvera grundbeloppet vid uträkning av partistödet.....	18
6.3 Minskad politisk organisation.....	18
7. Regionstyrelsen.....	19
7.1 Samhällsbyggnad och infrastruktur.....	19
7.2 Demografi.....	19
7.3 Klassisk arkitektur i stället för stål och glas.....	20

7.4	Satsning på regionens äldre.....	20
7.5	Äldrelots – en direktlinje för trygg vårdkontakt utan förvirrande knappval.....	21
7.6	Förstärkt primärvård.....	21
7.7	HBTQ-certifiering och diplomering.....	21
7.8	Ägarskapet för Örebro läns Flygplats AB skall utredas.....	23
7.9	Kris- och krigsberedskap.....	23
8.	Hälso- och sjukvårdsnämnden.....	24
8.1	Tillgängligheten.....	25
8.2	SPOT team – specialistpsykiatriska omvårdnadsteam.....	25
8.3	Utskrivningklara patienter.....	26
8.4	Korta vårdköerna och få bort vårdskulden.....	27
8.5	Telefontillgängligheten.....	27
8.6	Satsa på kompetensutveckling, resursförstärkning och samarbete inom psykiatri.....	28
8.7	Krafttag för våra unga: Ny Barn- och ungdomspsykiatri i Karlskoga för kortare väntetider och snabbare hjälp!.....	28
8.8	Satsning på sjukvården och arbetsmiljön.....	29
8.9	E-Hälsa.....	30
8.10	Rätt vård, direkt: Stopp för meningslös rundgång och försenad behandling!.....	30
8.11	Barnhälsovårdens hembesök.....	31
8.12	Länsklinikernas betydelse och styrning.....	31
8.13	Barnhälsovården.....	32
8.14	Patientsäkra förlossningsvården i Karlskoga.....	33
8.15	Utöka kompetensen inom vårdcentralerna.....	34
8.16	Fast vårdkontakt.....	34
8.17	Fast läkarkontakt.....	35
8.18	Ta bort den övre åldersgränsen för kallelse till mammografi.....	35
8.19	Akutmottagningarna.....	36
8.20	Värna primärvården i hela länet.....	36
8.21	Drogtest av all sjukvårdspersonal vid nyanställningar och längre vikariat.....	37
8.22	Förebyggande hälsovård.....	38
8.23	Korta operationsköerna.....	39
8.24	Religiöst neutrala arbetsplatser.....	39
8.25	Sjukvård 2.0 – en inriktning för mer vård och mindre administration.....	39
9.	Forskning och utbildning.....	41
10.	Kollektivtrafikenämnden.....	42
10.1	En tillgänglig kollektivtrafik i en levande landsbygd.....	42
10.2	Öka tryggheten och servicen i kollektivtrafiken.....	43
10.3	Framtidens kollektivtrafik – Autonoma transportsystem.....	43
10.4	Utreda morgondagens kollektivtrafik.....	44
11.	Regional tillväxt.....	46
11.1	Överlåt huvudmannskapet vid Kävesta samt Fellingsbro folkhögskolor.....	46
11.2	SMR-reaktor i Örebro län.....	46
11.3	Avveckla Region Örebro läns deltagande i Central Sweden.....	47
11.4	En attraktiv region.....	48
12.	Servicenämnden.....	49
12.1	Högre krav på lokalproducerade livsmedel i regionens upphandlingar.....	49
13.	Folkvandvårdsnämnden.....	51

13.1	Återrekrytera erfarna tandläkare som handledare.....	52
14.	Kulturnämnden.....	53
14.1	Skydda och bevara länets kulturarv.....	54
14.2	Inriktning och tillgänglighet.....	55
14.3	Satsa på bevarande och utökad marknadsföring av länets forminnen.....	56
14.4	Gör kulturen tillgänglig för fler.....	57
14.5	Ändra enprocentregeln vid investeringar.....	57
15.	Gemensam nämnd för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice.....	59
15.1	Språktolk bekostas av den enskilde när denne haft sin hemvist i landet i tre år.....	59
16.	Regionfullmäktige föreslås besluta:.....	60
17.	Budgeten i siffror.....	61
17.1	Resultaträkning.....	61
17.2	Driftbudget per nämnd.....	62
17.3	Balansräkning.....	63
17.4	Kassaflöde.....	64
17.5	Våra satsningar.....	65
17.6	Våra besparingar.....	66
17.7	Ramjusteringar.....	67

1. Förord – Mer vård, mindre administration och ansvar för skattepengarna

Sverigedemokraternas budget fokuserar på regionens kärnverksamheter, med målet att erbjuda en professionell och kostnadseffektiv verksamhet i hela länet – för alla invånare. Den nuvarande styrande majoriteten – Socialdemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, med stöd av Vänsterpartiet – har under lång tid prioriterat fel. Uppdragen har ökat, administrationen har svällt och personalstyrkan ökar nu igen trots anställningsstopp. Inför verksamhetsåret 2025 genomförde Region Örebro läns styrande partier en omfattande skattehöjning. Samtidigt har flera verksamheter länge varit underfinansierade, vilket fått tydliga konsekvenser. Det är resultatet av en alltför optimistisk och oansvarig ekonomisk politik över tid. I 2027 års budget sänker Sverigedemokraterna återigen skatten så att människor får mer pengar i plånboken som de själva kan bestämma vad de vill göra med. Samtidigt skjuter vi till mer pengar till de underfinansierade verksamheterna och satsar på ökad tillgänglighet till vården och på landsbygdens kollektivtrafik. Arbetet inom regionen ska göra nytta och vara ändamålsenligt för medborgarna. Vad ger HBTQ-certifiering, rättvisemärkning eller anställda värdegrundsutvecklare för konkret nytta för de patienter som väntar i långa vårdköer, som inte når fram till sin vårdcentral eller väntar på hjälp inom psykiatri?

Flummiga trender som breder ut sig inom offentligfinansierade verksamheter måste kraftigt nedprioriteras för att ge plats och ekonomi till verklighetsbundet arbete som gör verklig nytta för folket. Den styrning som Sverige haft genom decennier bakåt har förändrat den svenska demografin. En befolkning som lever längre har kombinerats med många fler som inte kommer in i samhället och försörjer sig själva. Den stora belastning som blir på samhället när så många inte arbetar, försörjer sig själva och betalar skatt, hotar i förlängningen den offentligfinansierade välfärden och förtroendet för densamma. Verklig nytta för medborgarna måste gå före symboliska satsningar. Att prioritera och arbeta fokuserat med kärnuppgifterna i såväl goda som svåra tider är en absolut nödvändighet, tyvärr har inte regionens invånare fått uppleva hur vår region har hanterat detta arbete ansvarsfullt under det nuvarande styret. När konjunkturen går ned eller när vi drabbas av omständigheter från omvärlden som vi ej kan påverka, slår det direkt mot regionens ekonomi. Just därför är det otroligt viktigt att kontinuerligt i såväl bättre som sämre tider, arbeta med effektiviseringar för att inte tvingas att göra exempelvis skattehöjningar eller dra ned på verksamheter.

Sverigedemokraterna har under många år presenterat förslag över hur vi kan utveckla regionen för att dels få en ekonomi i balans och ett fokusriktat arbete som ger mest nytta för invånarna i hela regionen. I vårt budgetförslag sänker vi skatten samtidigt som vi tar ansvar för den demografiska utvecklingen i regionen vilket är grunden i vår politik, allt handlar till syvende och sist om att ta ansvar och förvalta skattebetalarnas pengar på bästa möjliga vis.

Elin Jensen & Patrik Nyström
Regionråd i opposition

2. Våra viktigaste ställningstaganden

- Trygg förlossning i Karlskoga – Vi återöppnar och driver i egen regi!
- Rädda akutkirurgin i Lindesberg – Vi säkrar specialistvård nära dig!
- Mindre skatt, mer i din plånbok – Vi sänker regionskatten!
- Fastnat i operationsköerna? – Vi prioriterar kortare köer!
- Krossa välfärdsfusket –Hårdare tag och nolltolerans mot bidragsbrott!

- Din egen läkare – Vi garanterar fast läkarkontakt för den som vill!
- Mer lön för erfarenhet – Så värderar vi våra trotjänare i vården!
- Vi öppnar Barn- och ungdomspsykiatri i Karlskoga.
- Våra äldre förtjänar det bästa – Mer resurser och en egen äldrelots!
- Vi rustar landsbygdstrafiken och driver på för att linjetrafiken på fungerar i hela länet!

- Stopp för HBTQ-certifieringar – Fokus på verklig vård, inte verkningslös symbolpolitik!
- Politiker ska också spara – Vi halverar partistödet!
- Mat från vårt län på våra bord – Krafttag för mer lokalproducerat!
- Vård nära dig, i hela länet – Stoppa centraliseringen, stärk vården lokalt!
- Offentlig e-hälsa i toppklass – Bättre digital service än privata alternativ!

3. Ur Sverigedemokraternas Principprogram

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn. Vi betraktar oss som ett mittenalternativ och ett tredje block i svensk politik. Vi kombinerar strävandet efter social- och ekonomisk grundtrygghet med värdekonservativa idéer. Det övergripande målet med partiets verksamhet är att återskapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välbefinnande, demokrati, en stark inre solidaritet samt sammanhållning.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Partiets ambition är att kombinera de bästa elementen från de traditionella höger- och vänsterideologierna. Vi bejakar lag och ordning, gemensamhetsskapande traditioner, samhällsbärande institutioner och bevisat välfungerande naturliga gemenskaper i form av familjen och nationen. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle, där alla medborgare skyddas av och är lika inför lagen. Ett samhälle där alla medborgare också garanteras en hög grundläggande nivå av ekonomisk och social trygghet.

Vi anser att vi i likhet med alla andra människor har ofrånkomliga fel och brister och tror därför inte att ett perfekt utopiskt samhälle är möjligt att uppnå. Genom att basera vår politik på ovan nämnda strävanden och genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap, hoppas vi dock kunna återskapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välbefinnande, demokrati och en stark inre solidaritet. Detta är den övergripande målsättningen med partiets verksamhet.

Sverigedemokraternas målsättning är att den svenska hälso- och sjukvården bör hålla hög internationell kvalitet och kunna erbjuda patienten de allra senaste kunskaperna och de bästa behandlingsmetoderna för att kunna bota, lindra och förebygga sjukdomar. Samtidigt bör vården präglas av hög säkerhet, tillförlitlighet och försiktighet där evidensbaserad forskning och god uppföljning av såväl privata som offentliga verksamheter är ledande. Alla patienter bör ha rätt till lättillgänglig vård av högsta kvalitet, oavsett var i landet eller var i landstinget/regionen de bor. Det är för oss självklart att sjukvården bör vara solidariskt skattefinansierad och ges till alla efter behov.

3.1 Regionpolitik

Det tillhör regionens främsta uppgifter, att bedriva sjukvård, kollektivtrafik och tandvård utifrån befolkningens behov. Vården ska vara solidariskt finansierad via skattsedeln, vara rättvist fördelad, vara lätt tillgänglig, samt ges med ett likvärdigt bemötande till alla efter behov. Vården ska sträva efter att motsvara medborgarnas förväntningar. Med bibehållen god kvalitet och hög patientsäkerhet ska vården ges på ett kostnadseffektivt sätt, oavsett om vården utförs i offentlig eller privat regi. En god sjukvård är en förutsättning för länets framtida utveckling.

4. Ekonomi

Svag tillväxt väntar den svenska exportmarknaden i år, eftersom kriget i Mellanöstern medför entydigt negativa effekter för världsekonomin. I centrum för störningen står en stor nedgång i oljeleveranserna från Persiska viken, liksom ett högt oljepris. Skadeverkningarna sträcker sig också utanför marknaden för råolja, eftersom störningen inkluderar andra energislag och råvaror. Utgången av konflikten, samt när fraktvolymerna via Hormuzsundet kan återhämtas, är i högsta grad osäker. De makroekonomiska prognoserna omgärdas därför av betydande osäkerhet för närvarande. Det råder dock inget tvivel om att denna kris för energimarknaden medför en impuls till global inflation. Stigande inflation och högre inflationsförväntningar har den senaste tiden följts av en tydlig ränteuppgång, framför allt för korta marknadsräntor. SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) prognos baseras på antagandet att konflikten går mot en lösning där en markant återhämtning för fartygstrafiken i Persiska viken bör ske till sommaren. Ännu pekar SKR:s prognos på en svensk konjunkturuppgång. Trots vacklande omvärldskonjunktur kvarstår förutsättningar för en fortsatt återhämtning av den inhemska efterfrågetillväxten. För 2026 förutses en ovanligt hög ökning av hushållens reala inkomster, vilken delvis följer av den expansiva finanspolitik som presenterades i budgetpropositionen för året. Såväl BNP- som timtillväxten stiger i år, och blir än starkare 2027. En stark ökning av antalet arbetade timmar åren 2026–2028 lyfter tillväxten för lönesumman dessa år, vilket gynnar skatteunderlaget. Trots den markanta uppgången i drivmedelspriserna (och råoljan) beräknas inte inflationen i Sverige bli nämnvärt hög i år. Regeringen har tack vare Sverigedemokraternas politik om att sänka skatten på drivmedel dämpat inflationen vilket inneburit en stabilitet i den inhemska ekonomin. En tämligen låg kärninflation samt den halverade livsmedelsmomsen (från och med april månad) bidrar till att hålla emot effekterna av höga energipriser. Inflationsimpulsen från energipriserna avtar nästa år, men då blir kärninflationen desto högre. Samtidigt blir dämpningen från den sänkta livsmedelsmomsen klart lägre 2027. Sammantaget stiger KPIF-inflationen något mellan 2026 och 2027. (Källa: SKR cirkulär 26–18)

4.1 Regionsektorns ekonomiska läge 2025

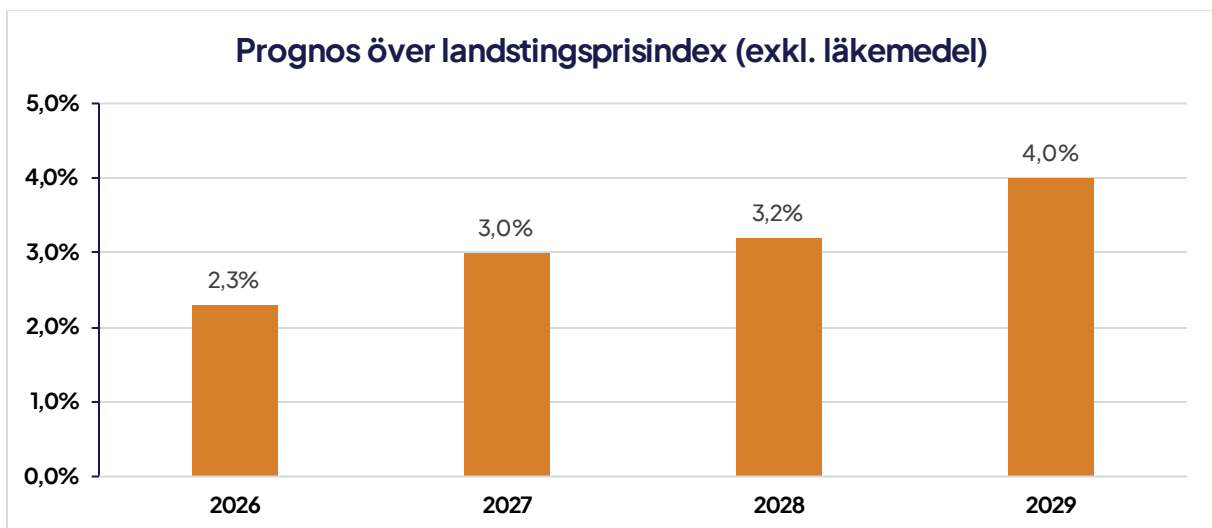
Årets resultat för kommunsektorn – kommuner och regioner sammanräknat – uppgick till 40 miljarder kronor 2025, vilket innebar en förbättring med 34 miljarder jämfört med 2024. Årets resultat för kommunerna ökade med 16 miljarder kronor medan regionernas resultat ökade med 18 miljarder kronor. Det innebar att regionerna sammantaget vände ett underskott på 10 miljarder till ett överskott på 8 miljarder kronor. Efter två rejält utmanande år för regionerna vände ekonomin uppåt under 2025. Effekterna av Tidö-regeringens ekonomiska politik har inneburit en positiv utveckling i ekonomin för landets kommuner och regioner. Verksamhetens intäkter ökade med nästan 5 procent medan verksamhetens kostnader endast ökade marginellt. Samtidigt sänktes de generella statsbidragen och utjämning med 5 procent. Förklaringen var nedtrappningen av sektorsbidraget som lämnats tillfälligt under 2024 och 2025. Verksamhetens resultat var 2025 negativt i endast 5 av landets 21 regioner, vilket kan jämföras med 16 regioner året innan. (Källa: SCB)

4.2 Allmänna förutsättningar

Resultatbudgeten baseras på ekonomiskt utfall till och med år 2025 samt SKR:s prognos för skatteunderlag och löne- och prisindex från april 2026. Resultatbudgeten omfattar de ekonomiska effekterna av hittills fattade beslut. En planeringsreserv finns för respektive år för att kunna möta tillfälliga resultatsvängningar. I de regiongemensamma posterna finns kostnader för pensioner, vilka har beräknats utifrån KPA:s prognos från april 2026. Finansnettot är budgeterat utifrån att investeringar av fastigheter för eget bruk finansieras med egna medel och en avkastning på placerade medel på 5 procent. Den finansiella kostnaden för pensionsskulden (värdesäkring av tidigare intjänade pensionsförpliktelser) budgeteras till 130 miljoner kronor och motsvaras av en budgeterad realiserad avkastning från pensionsmedelsportföljen på 130 miljoner kronor. Avkastningen på pensionsmedelsportföljen baseras på målavkastningen inflation plus 3 procentenheter, över tid 5,0 procent. Mellanskillnaden mellan 5,0 procents avkastning (409 miljoner kronor) och det realiserade beloppet på 130 miljoner kronor budgeteras som orealiserade värdeökningar i resultatbudgeten. Denna post, som budgeteras till 279 miljoner kronor, inräknas i årets resultat men exkluderas från balanskravsresultatet. Resultatbudgeten förutsätter att nämnderna har en ekonomi i balans, detta kräver i en del nämnder olika former av ramtillskott som redovisas i Sverigedemokraternas driftbudget.

4.3 Bedömd prisutveckling i sektorn

I löne- och prisindex (LPIK) ger SKR sin bedömning av regionsektorns prisutveckling. LPIK baseras på SKR:s ekonomiska antaganden och ändras i takt med nya bedömningar av samhällsekonomin. I indexet ingår inga volymförändringar. Aktuell prognos över LPIK inklusive läkemedelspriser framgår av grafen nedan.

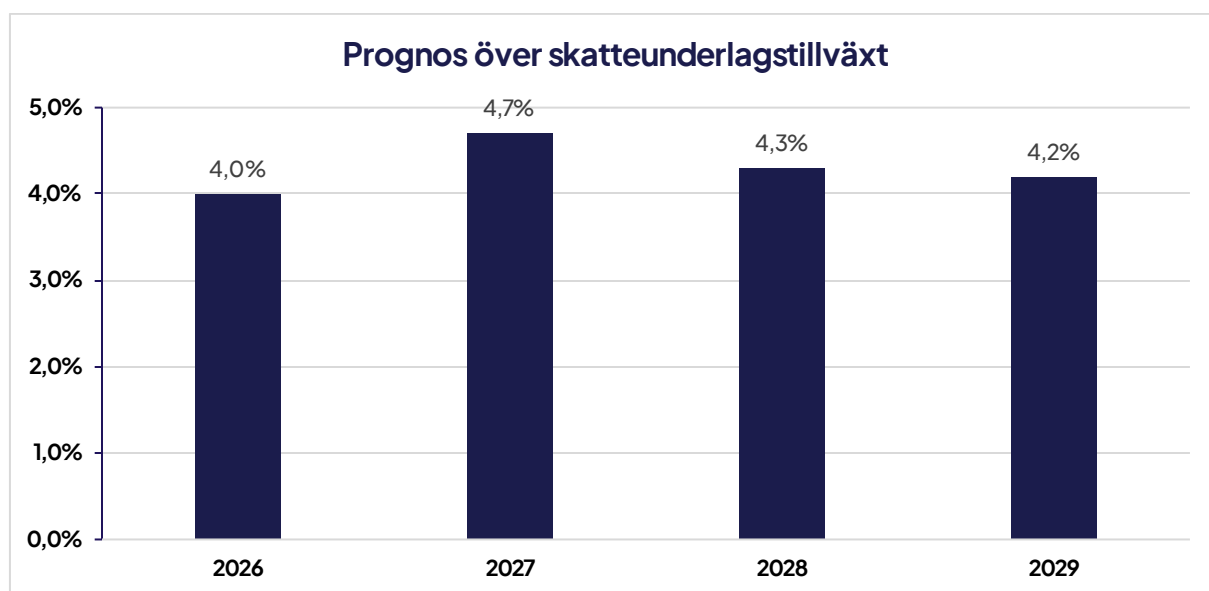

4.4 Skattesats

Den oansvariga skattehöjningen som genomförde 2024 av majoritetssamarbetet innebar att regioninvånarna tvingades att stå för notan på grund av en naivt förd ekonomisk politik. Sverigedemokraterna sänker inför 2027 skatten med 35 öre och ny skattesats blir 11,95 kronor. Detta görs för att inte överbeskatta invånarna och för att i ett i övrigt tufft samhällsekonomiskt läge kunna ge hushållen ett utökat utrymme för att klara vardagen.

4.5 Skatteintäkter, generella bidrag och specialdestinerade statsbidrag

SKR lämnade uppdaterade planeringsförutsättningar för regionerna för åren 2026–2029 den 29 april 2026. Skatteunderlaget beräknas växa med 4,7 procent 2027. Det innebär en prognos för skatteintäkter för år 2027 på 10100 miljoner kronor utifrån nuvarande skattesats. Skattesänkningen med 35 öre innebär en minskning av skatteintäkter med 296 miljoner kronor. Prognosen för generella statsbidrag och utjämningsavgift uppgår till 3 778 miljoner kronor år 2027. Då ingår statsbidraget för läkemedelsförmånen med samma värde som år 2026. Det nya beloppet för läkemedelsbidraget beslutas vid årsskiftet 2026/2027. Efter beslutet tar regionstyrelsen beslut om tilläggsbudgetering till berörda nämnder. Riktade statsbidrag som är kopplade till befintliga förordningar eller överenskommelser mellan staten och SKR ingår inte i budgeterad ram. De riktade statsbidragen tillfaller berörd nämnd utifrån hur kriterierna för respektive riktat statsbidrag uppfylls. I det fall nya generella eller riktade statsbidrag beslutas eller villkoren i befintliga statsbidrag förändras efter att regionfullmäktiges budget har fastställts ska regionstyrelsen fatta beslut om vilka nämnder som får ta del av statsbidraget.

4.6 Ramar till verksamheterna

Ramarna för nämnderna räknas upp vilket sammantaget innebär 434 miljoner kronor för 2027. Fördelning av ramhöjningen framgår av Driftbudget per nämnd. För åren därefter har uppräknings skett med preliminärt LPIK exklusive läkemedel. En särskild pott finns för att möta de demografiska effekter som har påverkan på ekonomin

4.7 Regionstyrelsens planeringsreserv

En reserv behövs för att kunna möta eventuella uteblivna intäkter eller tillkommande kostnader som uppstår under året. För samtliga år i planperioden budgeteras en planeringsreserv på 10 miljoner kronor, vilken styrelsen kan besluta om att disponera. Omställningen till svårare ekonomiska förutsättningar innebär att alla verksamheter behöver förändras och utvecklas för att kunna utföra uppdragen med minskad resursförbrukning.

4.8 Avgiftsjusteringar år 2027

Samtliga nämnder ges i uppdrag att höja externa och interna avgifter med upp till 3,0 procent.

- Avgiftsjusteringar skall automatiskt räknas upp enligt KPI årligen för att ligga som underlag till det aktuella årets budgetbeslut.
- Ett större ansvar skall utkrävas av regionledningen för att minimera de drastiska kostnadsökningarna som uppstår när uppenbar ignorans leder till försämringar för våra länsinvånare.

4.9 Amorteringar av lån samt balanskravsresultat 2027

Regionens låneyngd behöver minska, genom att aktivt arbeta ned skulderna skapas bättre förutsättningar inför kommande års investeringar. Sverigedemokraternas budgetförslag minskar låneyngden 3 gånger mer än vad den styrande majoriteten faktiskt prioriterar. Utöver detta klarar vi även av att nå målet om god ekonomisk hushållning, vi når målet om att 2% av skatteintäkter och generella bidrag skall uppnås, således tar vi ansvar över en långsiktigt stabil ekonomi.

4.10 Höj uteblivandeavgifterna

Att patienter uteblir från bokade tider utan att meddela sig i tid eller uppge orsak skapar stora problem för verksamheterna och orsakar kostnader både i pengar och resurser. När en fullutrustad operationssal med personal står och väntar på en patient som inte kommer, bidrar detta även till mer lidande för de som väntar i operationsköerna. Regionen arbetar med att erbjuda tider som är överenskomna med patienterna och även med SMS-påminnelser för att få bukt med problemen. Dock är det många som ändå uteblir från sina bokade besök utan att höra av sig och en beteendeförändring behöver ske. Därav behöver avgifterna för dessa besök ses över, differentieras och höjas.

- Uteblivandeavgifterna ska höjas och differentieras.
- Avgifter för uteblivna besök där rimlig orsak ej finns, ska alltid krävas in.

4.11 Investeringar

De historiskt höga investeringsvolymerna påverkar Region Örebro läns ekonomi negativt. Enligt vår bedömning måste den negativa trenden brytas så att låneskulden inte ökar. Stor återhållsamhet måste därför gälla såväl inom driftskostnader som inom investeringskostnader en tid framöver. Efter flera år av höga investeringsvolym som finansierats i stora delar genom belåning och återlån, behöver regionens finanser möjlighet att återhämta sig.

I vår budget har vi historiskt redan påbörjat denna process genom att föreslå en återhållsamhet av investeringar kommande år. Region Örebro läns likvida medel har historiskt sett inte räckt till för att täcka kostnaderna.

Sverigedemokraterna föreslår ett stopp för investeringar som kan anstå. Det vill säga att de investeringar som är påbörjade och som inte kan skjutas på utan kostnad, ska fortgå. Likaså de investeringar som behövs för att kunna driva verksamheterna patientsäkert. Dessa ska tas upp, diskuteras och godkännas av regiøndirektören innan man fortsätter anskaffnings- eller upphandlingsprocessen.

Övriga investeringar stoppas tills man hunnit i kapp med de oundvikliga investeringar som nämns ovan och tills den ekonomiska situationen ser bättre ut. Framgent ska varje förslag på investering genomgå en skarpare granskning där verkliga behov och nytta ska vägas in i varje beslut. Det har varit för mycket av "nice to have" och vi måste gå över till "need to have". Det är skattebetalarnas pengar vi brukar!

Sverigedemokraterna väljer att inte finansiera investeringar med lån och budgeterar inför kommande år att vi faktiskt ska kunna amortera ned regionens lån. I vår budget använder vi därför befintliga medel för att hålla nere den totala lånevolymen. Vi reserverar oss dock för att justera lånevolymen om prognosen för innevarande år ändras.

Sverigedemokraterna är medvetna om att de minskade investeringsvolymerna kommer innebära prioriteringar och föreslår därför att regiondirektören ges i uppdrag att presentera förslag på investeringar som totalt inte överstiger 700 miljoner kronor år 2027, 643 miljoner kronor år 2028 samt 563 miljoner kronor år 2029.

Prioriteringar görs enligt följande ordning där 1 har högsta prioritet:

1. Påbörjade projekt som inte kan senareläggas.
2. Nödvändiga reinvesteringar inom hälso- och sjukvården.
3. Investeringar som är nödvändiga ur arbetsmiljösynpunkt.
4. Investeringar som medför stora kostnadsökningar om de inte genomförs omgående.
5. Investeringar som är nödvändiga på grund av beslut på nationell nivå.
6. Övriga nödvändiga investeringar.

5. Regionövergripande

5.1 Hållbarhet och kultur i verksamheterna

Hållbarhet är inte bara klimat och miljö. Regionen ska ha en ansvarsfull resursanvändning och ett tänk som gynnar medborgarna, personalen, organisationen, ekonomin och som bidrar till en bra arbetsmiljö. Regionens organisation och verksamheterna behöver öka insikten i den interna kulturen där alla har en högre medvetenhet och större förståelse för att det är medborgarnas pengar, inbetalda via en hög skatt, man hanterar.

Många gånger är det slöseri och slarv som leder till misshushållning av resurser och det ger ökande kostnader både ekonomiskt och klimatmässigt. Regionen kasserar exempelvis arbetskläder för hundratusentals kronor per år på grund av kvarglömda saker i kläderna som ska tvättas. Utöver det finns ett enormt textilsvinn som kostar miljontals kronor per år. Arbetet att motverka detta slöseri pågår och man har lyckats minska svinnet en del. Arbetet med att medvetandegöra medarbetarna behöver fortgå och intensifieras.

Många dyra investeringar görs mer för att de är kul att ha, än att de är nödvändiga och verkligen förbättrar behandlingar, arbetsmiljö eller ekonomin. Varje investering ska vägas mot nyttan för folket.

Regionen ska se över vilka organisationer, föreningar, grupper och liknande man är medlem i eller betalar bidrag till, för att väga nyttan för medborgarna. Alla nya sådana åtaganden ska alltid vägas mot nyttan för befolkningen.

- Region Örebro län ska arbeta för att förändra internkulturen och göra anställda mer medvetna.
- Investeringar som görs ska ha en tydlig nytta för medborgarna i regionen.
- Översyn ska göras av vilka organisationer, föreningar, grupper eller liknande regionen är medlem i/ger bidrag till. Nyttan för medborgarna ska vägas in.
- Vid alla nya åtaganden, nya medlemskap eller nya bidrag till organisationer, föreningar, grupper eller liknande ska nyttan för folket alltid vägas in.

5.2 Se över arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet

Sverige är ett av de länder i världen som har högst tillit och det ger många bra effekter som exempelvis större engagemang, ökad legitimitet för demokratin och en minskad risk för korruption. Den samhällsförändring som skett de senaste årtiondena drabbar dock den svenska tilliten hårt och krafttag behövs för att vända den negativa spiralen. De flesta avtal som regionen har är tillitsbaserade, där exempelvis ett företag skickar in en faktura på det arbete som utförts, kontrollen sker i efterhand och vårdens journal används som debiteringsunderlag. LOV, lagen om valfrihetssystem och LOU, lagen om offentlig upphandling är exempel på tillitsbaserade avtal. Även den nationella taxan som vissa utövare fortfarande agerar under, ger upphov till problem när regionen inte kan ingripa mot utövare som begår välfärdsbrott. I vårt nya samhälle finns det stora utmaningar med denna tillit.

Välfärdsbrottsligheten har ökat enormt de senaste decennierna och den organiserade brottsligheten tjänar nu mycket mer på denna brottslighet än på narkotika. Genom bolagskonstruktioner knyter de kriminella till sig de kompetenser som behövs, exempelvis jurister, läkare och andra kunniga personer vilket gör det svårt, komplicerat och tidsödande att förhindra kriminaliteten. Vi ser ingångar till olagligt agerande inom många områden; upphandlingar, missbruk med personnummer, felaktiga bostadsregistreringar, HVB-hem, assistans, familjehem, förskrivning av läkemedel, felregistrering av diagnoser och vårdbesök, bedrägerier med föreningsbidrag, infiltrering vid anställning, vårdgivare som utför och får betalt för samma vård i olika regioner. Vi måste jobba djupare och snabbare emot denna samhällsinfiltrerande kriminalitet inom alla områden.

Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen har gjort mycket för att förhindra denna brottslighet. De har tagit bort juridiska hinder och rivit sekretess för att underlätta kontakter mellan myndigheter och utöka möjligheterna att agera. Samtliga myndigheter, regioner och kommuner ska kunna dela information om enskilda personer utan hinder från sekretess, för att förebygga, upptäcka, förhindra och utreda brott, felaktiga utbetalningar, fusk och regelöverträdelse. Har man kriminella syften för att starta verksamheter som exempelvis vårdcentraler, leder det till patientsäkerhetsrisker. Ytterst viktigt är även att säkerställa att pengarna används rätt och går till det de är avsedda för.

Genom att medvetandegöra alla anställda och de med uppdrag inom regionen, jobba med kulturen i verksamheterna och trycka på att arbetet emot välfärdsbrottslighet är mycket viktigt, kan man mobilisera många som har kunskap och uppmärksamhet när det dyker upp oklarheter. Många kommuner och regioner jobbar redan aktivt och med olika infallsvinklar för att stoppa välfärdsbrottsligheten och det finns mycket att lära från dem så att inte hjulet behöver uppfinnas igen. För att intensifiera det viktiga arbetet mot välfärdsbrottslighet krävs bättre samarbete mellan förvaltningar, noggrannare kontroller och ökat fokus på att stoppa missbruk av systemen. Den här typen av brott skadar förtroendet för hela välfärden och varje förlorad skattekrona försvagar regionens möjligheter att ge invånarna den service de behöver och har rätt till.

Att bekämpa välfärdsbrott handlar inte bara om ekonomi – det är avgörande för att säkra en stark och rättvis välfärd på lång sikt och behålla den tillit som finns kvar i samhället. Sverigedemokraterna anser att flera åtgärder behövs för att förvalta resurserna på ett ansvarsfullt sätt.

Ett centralt led i detta är att stärka samordning och transparens för att motverka välfärdsbrott. För att effektivt förebygga och upptäcka välfärdsbrott krävs ett nära samarbete mellan regionens förvaltningar och statliga myndigheter som Försäkringskassan, Skatteverket och Polismyndigheten. Genom informationsdelning och gemensamma kontroller kan regionen snabbare upptäcka fusk med välfärdssystemet. Samtidigt ska Region Örebro län bli tydligare med hur välfärdsmedel används och fördelas. Det ska finnas regelbundna rapporter om resultat från kontroller och återkrav av felaktiga utbetalningar. Dessa ska vara tillgängliga för både politiker och invånare för att öka förtroendet för att skattepengar används på rätt sätt.

Vidare är det nödvändigt med skärpta bakgrundskontroller och förstärkt säkerhet vid rekrytering. För att förhindra att kriminella aktörer får tillgång till känsliga positioner inom regionens verksamheter ska bakgrundskontrollerna vid rekrytering av personal inom regionens verksamheter förstärkas. Detta gäller särskilt för tjänster som innebär hantering av ekonomiska medel och personlig information. Genom regelbundna kontroller och tydligare säkerhetsrutiner kan risken för infiltrering av kriminella nätverk minskas.

Regionen bör också satsa på införande av digitala kontrollsystem. Region Örebro län ska utveckla och implementera digitala verktyg för att automatisera granskningen av utbetalningar och upphandlingar. Genom att samordna dessa system med nationella databaser kan felaktigheter i utbetalningar urskiljas i ett tidigt skede vilket minskar risken för bedrägerier och missbruk. Det skapar en mer effektiv och transparent process för kontroll av bidrag och andra ekonomiska stöd.

För att arbetet ska genomsyra organisationen krävs ökad utbildning och medvetenhet bland medarbetare. Regionens personal ska regelbundet få utbildning i att upptäcka tecken på välfärdsbrott och veta hur de ska agera vid misstänkta oegentligheter. Genom kontinuerlig kompetensutveckling stärks förmågan att förebygga fusk och säkerställa att regionens resurser används korrekt och ansvarsfullt.

Lika viktigt är förbättrad uppföljning och kontroll av externa leverantörer. Externa upphandlingar inom regionens verksamheter kan innebära risk för välfärdsbrott. För att skattepengarna ska användas ansvarsfullt ska Region Örebro län införa tydliga strikta uppföljningssystem och kontroller av de företag som anlitas. Dessa kontroller ska omfatta både ekonomiska redovisningar och leverans av avtalade tjänster.

Det behövs även tydligare riktlinjer för hantering av misstänkta brott. Regionen ska ta fram och införa tydliga riktlinjer för hur misstänkta fall av välfärdsbrott ska hanteras från första misstanken till eventuell polisanmälan. Där ska det uttryckligen framgå vilka påföljder regionen ska använda när man upptäcker brottslighet. Då säkerställs en enhetlig och rättssäker process som underlättar arbetet för personalen och minskar risken för att misstänkta brott går obemärkta förbi. Alla ska veta vilka åtgärder som ska vidtas när brott upptäcks.

Slutligen måste förebyggande insatser för att minska felaktiga utbetalningar prioriteras. Genom att i förväg identifiera risker för felaktiga utbetalningar kan regionen minska ekonomiska förluster på grund av välfärdsbrott. Tidiga insatser för att säkerställa att rätt information lämnas vid ansökan om ekonomiskt stöd och förbättrade kontrollsystem vid utbetalningstillfället är avgörande för att förhindra risken för missbruk.

- Regionens nuvarande arbete emot den ökande välfärdsbrottsligheten ska ses över och struktureras upp för att fastställa framtida insatser.
- Utred inrättandet av en central funktion för arbetet mot välfärdsbrottslighet.
- Medvetandegör alla som jobbar eller har uppdrag inom regionen på vad välfärdsbrottslighet är och jobba aktivt med kulturen inom verksamheterna, där den stora betydelsen av arbetet mot välfärdsbrottslighet lyfts.
- Närmare samarbete och gemensamma kontroller med myndigheter ska stoppa välfärdsbrott och öka öppenheten kring hur pengarna används.
- Regionens säkerhet vid rekrytering ska stärkas för att förhindra att kriminella personer anställs.
- Nya digitala verktyg ska tidigt upptäcka fel i utbetalningar och göra kontroller mer effektiva.
- Medarbetare ska utbildas regelbundet för att bättre kunna upptäcka och agera vid välfärdsbrott.
- Strikta uppföljningar ska införas för att säkerställa att externa företag sköter sig och levererar som avtalat

- Tydliga rutiner ska finnas för hur misstänkta välfärdsbrott hanteras och vilka åtgärder och påföljder som ska vidtas vid upptäckt. Felaktigt utbetalade medel ska som huvudregel alltid återkrävas.
- Regionstyrelsen ska årligen redovisa omfattningen av upptäckta välfärdsbrott, återkrav, polisanmälningar och vidtagna åtgärder.
- Tidig kontroll och bättre system ska minska risken för felaktiga utbetalningar och ekonomiskt fusk.
- Ta lärdom av hur andra kommuner och regioner bekämpar välfärdsbrottsligheten.

5.3 Avsluta samarbetet med Fairtrade

Systemet som Fairtrade bygger på är att bönderna garanteras minimipriser för sina varor. Detta minimipris gör så att den välbeprövade marknadsprincipen om utbud och efterfrågan förvrids. Överproduktion och dumpning på den vanliga marknaden kan därmed bli resultatet, vilket gör att fattiga bönder som inte är med i Fairtrade får sälja sina produkter till lägre priser. Det finns mycket forskning som visar på att detta är Fairtrades svagheter. Att snedställa konkurrens på marknaden för livsmedelsprodukter är inte särskilt långsiktigt hållbart, om vi på riktigt vill att människor ska lyfta sig ur fattigdom. Vi vet att det är marknadsekonomi och privat äganderätt som tillsammans med demokrati, utbildning och rättsstat är nyckeln till en positiv ekonomisk förändring.

Det kostar även Region Örebro län 10-tusentals kronor varje år att fortsatt vara en Fairtrade-diplomerad region, förutom de extra kostnader som läggs på produkterna som köps in. I dagsläget är det bara två regioner i Sverige som är anslutna till Fairtrade utöver Region Örebro. Fairtrade ägs dessutom av LO och Svenska Kyrkan som har ett aktiebolag vilket tar in alla intäkter och en förening som samlar in bidrag av skattebetalarna för att opinionsbilda. Vinsterna från licenserna ackumuleras i aktiebolaget och föreningen söker nya skattebidrag varje år. På så sätt får skattebetalarna betala för LO:s opinionsbildning medan deras aktiebolag får behålla alla intäkter. Sverigedemokraterna anser inte att detta är förenligt med vad en region ska syssla med.

- Region Örebro län ska i fortsättningen inte vara en Fairtrade-diplomerad region.
- Kraven på inköp av Fairtrade-märkta varor ska tas bort.

5.4 Förbättra utbyggnadstakten för fiber

Digitala lösningar som nu skapas ställer i allt högre utsträckning krav på snabba och stabila internetanslutningar. Få tjänster designas idag med den äldre överföringstekniken i åtanke, samtidigt som det pågår en nedmontering av de gamla kopparledningarna, vilket, i huvudsak på landsbygden, dödar tidigare vanliga tekniker såsom ADSL. Utbyggnaden av de mobila näten är helt nödvändig för att landsbygden till viss del ska kunna säkra sin framtida internetuppkoppling. Men de mobila näten är i sig inte en tillräckligt god lösning, då de inte kan garantera en fast hastighet och då täckningsgraden varierar stort. Detta är speciellt kännbart på just landsbygden, där störningar såsom radioskuggor inte är ovanliga. Att hushållens tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s i glesbyggda delar av Örebro län ligger omkring 23 procentenheter efter tätbyggda delar visar att den digitala infrastrukturen fortfarande är ojämnt utbyggd.

Vid en första anblick ser bredbandsläget i länet ljus ut: drygt 95 procent av hushållen har tillgång till minst 100 Mbit/s, vilket placerar Örebro län på fjortonde plats nationellt. Men den siffran döljer två allvariga problem. För det första består en stor del av förbättringen av att flera olika tekniker numera räknas som tillräckligt snabba. Tillgången till framtidssäker gigabithastighet ökade enligt regionens egen verksamhetsberättelse senaste året med endast 1,2 procentenheter. Utbyggnaden av den fasta fiber- och gigabitinfrastruktur som vården och samhället på sikt vilar på har alltså bromsat in kraftigt. För det andra är klyftan mellan stad och landsbygd fortsatt stor. Cirka 4 400 landsbygdshushåll saknar i dag tillgång till 100 Mbit/s, och omkring 2 700 glesbygdshushåll ligger långt från någon högkapacitetsinfrastruktur över huvud taget. I enskilda kommuner är läget akut. I Ljusnarsberg har endast omkring 46 procent av glesbygdshushållen tillgång till 1 Gbit/s, vilket är den näst lägsta nivån i hela landet, och även Hällefors och Laxå hör till de sämst försörjda kommunerna i riket.

Ett förstärkt samarbete med länets kommuner och lokala intresseorganisationer krävs för att förbättra utbyggnadstakten i de områden där täckningsgraden är låg. Annars är risken stor att en betydande del av länets medborgare hamnar i ett digitalt utanförskap. I takt med att regionen utvecklar sitt digitala vårdutbud, med en allt större förväntan om att de digitala kanalerna ska vara den huvudsakliga vägen in, ökar både frustrationen och hjälplösheten för vårdsökande patienter och arbetsbördan för personalen när tillgången till internet brister.

En särskild utmaning är att utbyggd infrastruktur inte automatiskt leder till anslutning. Nationellt har omkring 86 procent av hushållen fast bredband indraget till byggnaden, men bara cirka 61 procent har faktiskt tecknat ett abonnemang. Samma mönster ser regionen själv i länet och pekar i sin nya handlingsplan för konnektivitet på behovet av lösningar för efteranslutning i redan utbyggda områden. Här finns en stor och outnyttjad potential att med främjande insatser öka användningen utan att en enda ny meter fiber behöver grävas ner.

Samtidigt har den fortsatta utbyggnaden av de sista och dyraste sträckorna bromsats av att kostnaden ofta blir orimligt hög för enskilda hushåll och lokala intresseföreningar, som inte har råd att betala för de långa ledningsdragningar som krävs för att nå just deras del av länet. Enligt en oberoende analys kvarstår ett finansieringsglapp på drygt 300 miljoner kronor för att nå samtliga hushåll och företag i länet. Den statliga stödform som hittills finansierat bredbandsutbyggnaden löper nu ut, och regionens samordnande roll är finansierad endast till och med 2027. För att säkerställa fortsatt utbyggnad i tillräckligt snabb takt måste staten ta ett mer aktivt ansvar, främst ekonomiskt, för att täcka de sista hålen i fibernätet, på samma sätt som staten en gång tog ansvar för att telefonnätet byggdes ut till hela landet. Därför ska Region Örebro län driva den frågan tillsammans med SKR så att framtidens fibernät skyndsamt kommer på plats till samtliga hushåll i landet.

- Samarbetet med länets kommuner och lokala intresseorganisationer ska stärkas för att förbättra utbyggnadstakten av fiber i de områden där täckningsgraden i dag är låg, med särskilt fokus på de sämst försörjda kommunerna såsom Ljusnarsberg, Hällefors och Laxå.
- Region Örebro län ska utreda anledningarna och hindren för de hushåll som har fiber i nära anslutning men som ännu inte valt att ansluta sig, i syfte att minimera hindren och uppmantra fler att koppla in sig till fibernätet.
- Region Örebro län ska i samarbete med SKR driva frågan om att slutförandet av fiberutbyggnaden är en statlig angelägenhet, och att regeringen hanterar frågan på liknande sätt som när telefonnätet en gång byggdes och mer aktivt finansierar den slutliga utbyggnaden.

5.5 Utökad säkerhet inom Region Örebro läns verksamheter

Ett förändrat samhällsklimat med ett hårdare tonläge är en tydlig trend. De problem som finns i samhället påverkar även regionen. Oroligheter och våld har flyttat in i våra verksamheter på ett annat sätt än tidigare. Hot och våld i arbetsmiljön är ett växande problem och det är viktigt att arbeta förebyggande för att skapa en trygg och säker arbetsplats.

Varje arbetsgivares absoluta skyldighet är att vidtaga alla tänkbara åtgärder för att öka personalens trygghet. Vi ser ökande oroligheter och våldsamma händelser främst inom psykiatrin, akutsjukvård, och ambulanssjukvård, men även inom andra områden. En överväldigande majoritet av de registrerade avvikelserna rapporteras från Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, där psykiatrin utgör det område med den största andelen incidenter, följt av den nära vården som också står för en betydande del. Personalen beslagtar ofta knivar och andra vapen från patienter och det har till och med hänt att en Kumlafånge fritogs under pistolhot utanför universitetssjukhuset i Örebro.

Det finns ett mörkertal när det gäller rapportering av hot, våld och överfall, och det är viktigt att verbala kränkningar, hot och våld alltid anmäls så att den verkliga omfattningen syns och ligger till grund för förebyggande och förbättrande säkerhetsarbete. Arbetet med dialoger kring händelser och ökad riskmedvetenhet och kompetens är centralt för få tryggare arbetsplatser. Alla medarbetare ska veta hur och vad man ska göra när något händer.

Fortlöpande behovsanalys kring vad som fordras för att personalen ska vara trygg på sin arbetsplats ska göras. Regionen ska tillsätta de åtgärder som krävs för att trygga arbetsplatserna.

- Region Örebro län ska kontinuerligt utvärdera och bygga ut säkerheten i syfte att förbättra, effektivisera och öka både den upplevda och faktiska tryggheten.

5.6 KOK-Boken: Vår väg till en starkare och rättvisare primärvård

Krav- och kvalitetsboken (KOK-boken) är fundamentet för primärvården i Region Örebro län. Sverigedemokraterna är fast beslutna att detta fundament inte bara ska vara stabilt, utan också dynamiskt och anpassat för framtidens utmaningar och invånarnas verkliga behov. Vi ser en KOK-bok som aktivt bidrar till en primärvård präglad av kvalitet, tillgänglighet i hela länet, effektivitet och bättre förutsättningar för alla som verkar inom Hälsovalet. Därför presenterar vi en rad nödvändiga utvecklingsområden och reformer som måste genomsyra KOK-boken.

För att stärka primärvården, särskilt i glesbygd, yrkar vi på att KOK-boken utvecklas vidare från dagens Hälsoval till ett mer differentierat vårdvalssystem. Detta innebär ett anpassat regelverk och ersättningsmodell för mindre enheter i glesbygd och på mindre orter, och som går längre än de lättnader som redan införts för mindre vårdcentraler, med enklare krav och ersättning mer kopplad till faktisk vårdproduktion, vilket underlättar etablering av exempelvis små läkarpraktiker och stärker den lokala tillgängligheten. Även efter de beslutade lättnaderna begränsar regelverket fortfarande vårdgivares etableringsmöjligheter och hindrar regionens vårdcentraler att fullt ut uppnå ställda krav. En central del i en fungerande primärvård är personalens arbetsvillkor. Vi yrkar därför på att KOK-boken aktivt verkar för att minska den administrativa bördan genom färre administrativa krav och effektivare IT-system. Detta ska ge ökad klinisk tid för vårdpersonalen och större mandat för chefer att anpassa verksamheten efter lokala behov. Implementeringen av nya digitala lösningar, som 1177-Direkt, som nu är ett uttryckligt krav i KOK-boken, får inte ske på bekostnad av vårdcentralernas personal.

Vi vill därför att KOK-boken ska innehålla principer som säkerställer att centrala digitala stödfunktioner finansieras och bemannas centralt, eller på annat sätt organiseras utan att belasta vårdcentralernas ordinarie bemanning. Vidare anser vi att ersättningssystemet måste vara anpassat för att stödja vårdens långsiktiga mål. För att minska administrationen och fokusera på kärnverksamheten vill vi säkerställa att den målrelaterade ersättningen, som nu har slopats, inte återinförs i ny administrativ form och att kvarvarande hänvisningar till målrelaterad ersättning rensas bort. Den höjda åldersviktningen för patienter 65–79 år och 80 år och äldre från den 1 april 2026 är ett steg i rätt riktning, men behöver följas upp så att resurserna når äldre, multisjuka och vårdtunga patientgrupper. Det är också avgörande att ersättningssystemet inte missgynnar patienter med stora vårdbehov. Därför menar vi att ersättningssystemet i KOK-boken ska revideras så att patientavgifter, frikort, återbetalningar och uteblivna betalningar hanteras konkurrensneutralt och inte skapar negativa incitament att vårda patienter med stora vårdbehov.

Gällande öppettider och bemanning, anser vi att den beslutade lättnaden i öppettidskravet för vårdcentraler med 6 500 listade eller färre – från 45 till minst 40 timmar per vecka – behöver följas upp med en djupare ekonomisk och verksamhetsmässig analys. Regionen ska utreda och skapa en modell som tydligt visar hur vårdcentraler, oavsett storlek, ska bemannas och finansieras för att kunna klara sitt grunduppdrag inom hälsovalets ekonomiska ramar.

En modern primärvård kräver också ändamålsenliga digitala verktyg. KOK-boken har nu fått, och behöver fortsatt utveckla, ett betydligt starkare fokus på att främja och ställa krav på användningen av digitala lösningar, inklusive 1177 Direkt, digitala besök och årlig digital utvecklingsplan, systematisk uppföljning av exempelvis läkemedelsanvändning, samt implementering av evidensbaserade arbetssätt. Dessa frågor måste fortsatt ges en mycket större vikt. För att skapa en hållbar arbetsmiljö och öka kontinuiteten i vården, föreslår vi att KOK-boken ska inkludera en seriös översyn av möjligheten att införa tydlig listningskapacitet och, vid behov, listningstak för patienter per läkare kopplat till fast läkarkontakt.

Slutligen, för att säkerställa transparens och jämlika spelregler för alla aktörer, föreslår vi flera förändringar gällande ekonomisk redovisning och ersättning för privata vårdgivare. Utöver KOK-bokens nuvarande krav på ekonomisk revision, granskning av debiteringsunderlag och årsredovisning bör Regionstyrelsen få löpande och proaktiva underlag från de privata vårdcentralerna gällande ekonomiska uppföljningar och antal listade patienter. Det behövs en översyn för att säkerställa likvärdig hantering av eventuella underskott vid regiondrivna och privata vårdcentraler ur ett konkurrensperspektiv. Vår mening är också att en konkurrensneutral modell och rutiner tas fram som möjliggör att även privata aktörer, under strikta krav på kvalitet och ekonomisk öppenhet och inom ramen för likabehandling i Hälsovalet (inklusive kvittning av tidigare års vinster mot underskott), kan få delar av sina ekonomiska underskott finansierade från regionen.

Genom dessa nödvändiga reformer av KOK-boken och genom en aktiv uppföljning av de förändringar som redan införts kommer vi att lägga grunden för en primärvård som lever upp till invånarnas förväntningar på kvalitet, tillgänglighet och en ansvarsfull förvaltning av våra gemensamma resurser – i hela Örebro län.

- Utveckla dagens Hälsoval vidare mot ett mer differentierat, delat vårdvalssystem, med ett anpassat regelverk och ersättningsmodell för mindre enheter i glesbygd och mindre orter.
- Minska den administrativa bördan för vårdpersonal genom färre administrativa krav och effektivare IT-system, samt ge ökad klinisk tid och större mandat för chefer att anpassa verksamheten lokalt.

- Säkerställa att centrala digitala stödfunktioner (som 1177-Direkt) finansieras och bemannas centralt eller på annat sätt organiseras utan att belasta vårdcentralernas ordinarie personal.
- Säkerställa att den målrelaterade ersättningen fortsatt är avskaffad och att kvarvarande hänvisningar till målrelaterad ersättning rensas bort.
- Revidera ersättningssystemet så att patientavgifter, frikort, återbetalningar och uteblivna betalningar inte negativt påverkar vårdcentralernas intäkter eller incitament att vårda patienter med stora vårdbehov.
- Genomföra en djupare ekonomisk analys av den beslutade lättnaden i öppettidskravet för mindre vårdcentraler och utreda en modell för hur vårdcentraler ska bemannas och finansieras för att klara sitt uppdrag.
- Ge frågor om digitala verktyg, inklusive 1177 Direkt och årlig digital utvecklingsplan, uppföljning av läkemedel och implementering av evidensbaserade arbetssätt en betydligt större vikt och tydligare kravställning.
- Genomföra en översyn av möjligheten att införa tydlig listningskapacitet och, vid behov, listningstak för patienter per läkare kopplat till fast läkarkontakt.
- Komplettera dagens krav så att privata vårdcentraler löpande och proaktivt ska rapportera ekonomiskt utfall samt antal listade patienter till regionstyrelsen.
- Genomföra en översyn för att säkerställa likvärdig hantering av eventuella underskott vid regiondrivna och privata vårdcentraler ur ett konkurrensperspektiv.
- Ta fram en konkurrensneutral modell och rutiner som möjliggör att även privata aktörer, under strikta krav på kvalitet och ekonomisk öppenhet samt inom ramen för likabehandling i Hälsovalet (inklusive kvittning av tidigare vinster mot underskott), kan få delar av sina ekonomiska underskott finansierade från regionen.

5.7 Färre möten i externa lokaler – fler digitala möten

Ett sätt att minska kostnader som regionen har är att de olika möten som sker, i största möjliga mån hålls i lokaler som regionen har i sitt bestånd. Tidigare förlades vissa möten på externa, dyra anläggningar, som exempelvis Loka Brunn, där kostnaden hamnade på tiotusentals kronor extra per sammanträde. Region Örebro län har många fastigheter där man i stället skulle kunna sammanträda när behov av andra lokaler uppstår än de vanliga sammanträdesrummen. Exempelvis finns det mötesrum på USÖ, Karlskoga lasarett, Lindesbergs lasarett, Länsteatern, Örebro läns museum och på vårdcentralerna i länet. I pandemins spår har utbyggnaden av digitaliserade möten varit stor, dessa kan användas i allt högre grad med stora vinster både vad gäller pengar, tid, resor och därmed också miljön.

- Möten i Region Örebro läns regi ska i största möjliga mån hållas i egna lokaler.
- Digitala möten ska, där det är lämpligt och kostnadseffektivt, prioriteras för att reducera kostnaderna.

5.8 Stopp för kostnadsdrivande CNI och ojämlik vård – Vårdens resurser ska fördelas rättvist efter behov

Sverigedemokraterna anser att våra gemensamma skattemedel ska användas där de gör störst nytta – för invånarna och för att säkerställa en hälso- och sjukvård som är tillgänglig och av hög kvalitet i hela länet. Grunden för resursfördelning inom vården måste vara patientens faktiska medicinska behov.

Därför ställer vi oss starkt kritiska till ersättningssystem som Care Need Index (CNI) och dess nuvarande tillämpning. Det finns beräkningar från andra regioner som visar att CNI kan innebära betydande årliga kostnader, medel som i stället skulle kunna göra stor nytta i den direkta patientvården. Vi ser en uppenbar risk att sådana system leder till en felaktig och ineffektiv styrning av våra gemensamma resurser och ifrågasätter om det är den mest ändamålsenliga modellen för Region Örebro län.

Detta är ett system som riskerar att premiera vissa grupper och områden utan tillräcklig hänsyn till faktiska, individuella vårdbehov och det är det vi ser i vårt län. Det ger upphov till en ojämlik vård där vissa grupper får en tillgänglighet till vård och ett vårdutbud som andra länsinvånare bara kan drömma om. Det är totalt motsatt till jämlik vård, varför vi anser att det skyndsamt behöver genomföras en grundlig utredning för att identifiera och utvärdera alternativa ersättningsmodeller som på ett mer träffsäkert, transparent och rättvist sätt kan fördela resurserna baserat på faktiska vårdbehov.

Det kan handla om att se över variablerna som används inom CNI idag eller att titta på andra system. När vi nu kraftigt minskat invandringen till Sverige borde den stora belastningen på välfärden gällande "födda utomlands (ej västvärlden)" avta rejält när människor lärt sig språket, kommer in på arbetsmarknaden och lever efter våra normer och lagar. Då minskar kraven på att ständigt ha högutbildad vårdpersonal stå standby i receptionen på vårdcentraler för att serva de som bara dyker in på sin "spontana drop in". Även tolkbehoven minskar och alla de extra hembesöken som BVC utför kommer också att minska. Därmed finns mer resurser att flytta exempelvis till områden med många äldre och de vårdcentraler som har utmaningar ute på landsbygden. Genom att noggrant utvärdera nuvarande system och aktivt söka efter mer effektiva och behovsanpassade alternativ, kan vi säkerställa att vårdens resurser fördelas mer rättvist och omdirigeras till där de verkligen behövs – som att stärka vården för våra äldre, för patienter med kroniska sjukdomar och till att korta väntetiden i hela länet. Ersättningssystem ska primärt baseras på faktisk vårdtyngd och medicinska behov.

Målet är att vården ska bli mer rättvis och jämlik än som det är nu, där vissa har en egen gräddfil med extra förmåner och andra inte ens får kontakt med sin vårdcentral.

- Alla åtgärderna och system inom regionens verksamheter ska vara ändamålsenliga och ge konkret nytta för de patienter som väntar på vård och för den personal som arbetar i våra verksamheter.

6. Regionfullmäktige

6.1 Effektivisering och sparkrav på verksamheterna

För att Region Örebro läns ekonomi ska klara sina kommande års ekonomiska åtaganden krävs att samtliga verksamheter arbetar med effektiviseringar. Det är också nödvändigt att minska anslagen till flera verksamheter. Dock ska besparingar alltid godkännas av Regionfullmäktige om de har stor påverkan på regioninvånarnas tillgång till god och jämlik vård.

I Sverigedemokraternas budget görs uppräknings för löne- och prisjustering inklusive läkemedel samt demografiska effekter i enlighet med kända prognoser och uträkningar

6.2 Halvera grundbeloppet vid uträkning av partistödet

Region Örebro län betalar idag ut 14 030 400 kronor per år i partistöd. Varje parti får som lägst ut ett grundbelopp samt ytterligare ett grundbelopp för varje mandat man besitter i regionfullmäktige, grundbeloppet ligger idag på 177 600 kronor. Enligt beslut är grundbeloppet 3 gånger prisbasbeloppet, prisbasbeloppet ligger år 2026 på 59 200 kronor, men räknas upp varje år. I tider då regionens ekonomi är i ett besvärligt läge behöver samtliga verksamheter bidra till besparingarna. Det gäller även den politiska verksamheten.

Därför vill Sverigedemokraterna minska grundbeloppets storlek från att idag ligga på 3 gånger prisbasbelopp till att i stället ligga på 1,5 gånger prisbasbelopp. Med detta gör Sverigedemokraterna en besparing om 7 015 200 kronor, baserat på 2026 års prisbasbelopp om 59 200 kronor.

- Partistödet ska halveras genom att ändra kalkylen på grundbeloppet från 3 x prisbasbelopp till 1,5 x prisbasbelopp.

6.3 Minskad politisk organisation

Sverigedemokraterna vill minska den politiska organisationen, bland annat genom att avveckla den Gemensamma nämnden för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice. Denna nämnd är den största i regionen och består av 40 ledamöter och ersättare från både regionen och kommuner. Den startades för att kommunerna skulle slippa upphandla företagshälsovård och av samma anledning lades även tolkförmedlingen in i den. Vid avveckling kan samverkansavtal skrivas med kommunerna i stället.

Regionala tillväxtnämnden och Kulturnämnden ligger under samma förvaltning och innehåller många gemensamma områden, därför kan dessa slås ihop till en nämnd, där kulturnämnden uppgår i regionala tillväxtnämnden. Kultur-, folkbildnings- och civilsamhällesstöden är redan en del av regional utveckling och därför kan de hanteras inom samma nämnd.

- Den politiska organisationen ska minskas genom att avveckla Gemensamma nämnden för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice och att Kulturnämnden slås ihop med Regionala tillväxtnämnden.

7. Regionstyrelsen

Sverigedemokraterna ser det som självklart att god tillgänglighet med ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv bör vara en del av all regional samhällsplanering. Alla fysiska miljöer som regionen har ett inflytande över bör präglas av skönhet, trivsamhet och att den estetiska utsmyckningen bör lyfta fram regionens historia, identitet och kulturarv.

7.1 Samhällsbyggnad och infrastruktur

Principen om att hela Sverige ska leva är mycket viktig för Sverigedemokraterna. För att medborgare i alla delar av landet ska garanteras en godtagbar nivå av samhällsservice och tillgänglighet till en rimlig kostnad, måste stat och kommuner behålla ett betydande inflytande över infrastruktur och kollektivtrafik. Även andra sektorer av strategisk eller säkerhetspolitisk betydelse, som t ex distribution av el- och vatten, bör stå under stark samhällskontroll. Utformningen av den fysiska samhällsmiljön är av stor betydelse för medborgarnas trygghet, trivsel och hälsa.

Sverigedemokraterna vill så långt som det är möjligt verka för levande, familjevänliga, småskaliga och trygga samhällsmiljöer. Stadsplanering och arkitektur måste vara anpassade efter människors behov och till vad vi vet om den mänskliga naturen. Detta innebär bland annat att man bör sträva efter att bygga miljöer som beaktar det mänskliga behovet av social samvaro, närhet till naturen, skönhet och symmetri. Man bör också bejaka platsens och invånarnas historia och identitet.

7.2 Demografi

Massinvandringen har påverkat välfärdens ekonomi och arbetsmarknaden negativt, där färre ska försörja fler som inte arbetar. Genom att en kraftigt begränsad invandring till Sverige och höjda krav för uppehållstillstånd och medborgarskap har införts, kommer det att lätta på det demografiska och ekonomiska trycket på pensioner och välfärd. Att hantera demografiska utmaningar handlar bland annat om att få fler människor i vårt län i självförsörjning. Det sker genom utbildning, att man lär sig språket och att vi ställer krav på motprestation – man ska vara med och bidra aktivt till sin egen etablering. Det handlar också om att göra det lättare och billigare att få barn, att regionens verksamheter gällande barn är ändamålsenliga och tillgängliga och värnar familjens roll. Regionen ska arbeta för ett attraktivt län som människor vill flytta till och där de vill bo, leva och arbeta.

Dock har vi nu ett läge där allt färre ska försörja allt fler och innan vi har kommit till rätta med den situationen behöver vi förstärka välfärden. Sverigedemokraterna satsar 25 mnkr främst till den nära vården och vårdcentralerna. Vi lever längre än tidigare, vilket förstås är väldigt positivt. Men det innebär också att fler människor hinner utveckla flera olika sjukdomar samtidigt, något som vården behöver kunna möta.

7.3 Klassisk arkitektur i stället för stål och glas

Modernismen har blivit en ideologi inom arkitektur. Stål, glas och uppseendeväckande former har ersatt klassiska material och formgivningstraditioner. Även om design och arkitektur är svårt att mäta rent objektivt är det sedan tidigare vida känt att människor föredrar klassisk arkitektur framför modernistisk. Arkitekturen ska vara tilltalande och ge en positiv känsla. Detta stöds tydligt av forskningen. En studie från KTH har visat att det inte är dyrare att bygga klassiskt än att bygga modernt, samt att människor föredrar att bo klassiskt framför modernt. En annan, utländsk studie har t.o.m. visat att arkitekturen utformning har förmåga att får oss må bättre, bli mer sociala och uppleva oss lyckligare.

Att anpassa ny arkitektur till äldre befintlig genom att bygga med traditionell stil och traditionella material, ger ofta miljöer som är vackra, ger igenkänning och medverkar till att bevara historiska miljöer. Utrymme och grönyta, småskalighet och att ny arkitektur anpassas till äldre byggnadsstilar är positivt för hemkänslan och välmåendet. Trots dessa insikter, saknar Region Örebro län idag tydliga, dokumenterade riktlinjer för specifik arkitektonisk stil vid nybyggnation och större renoveringar. Den befintliga Fastighetsutvecklingsplanen är övergripande men ger inte tillräcklig styrning för att säkerställa en konsekvent och medvetet vald estetisk inriktning som främjar trivsel och välmående i linje med dessa forskningsrön, och som skapar den trygghets- och trivselkänsla invånarna har rätt att förvänta sig i sin boende- och levnadsmiljö.

- Att Regionstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta och anta tydliga riktlinjer för arkitektonisk gestaltning vid regionens byggprojekt. Dessa riktlinjer ska komplettera Fastighetsutvecklingsplanen och ha som utgångspunkt att främja klassiska arkitektoniska principer och traditionella material, med målet att skapa vackrare, mer trivsamma och mänskligt anpassade miljöer.
- Att dessa nya riktlinjer ska integreras tidigt i planeringsprocessen för alla nya byggprojekt och större ombyggnationer, och utgöra ett viktigt underlag vid upphandling av arkitektjänster samt i direktiven till de arkitekter som anlitas.
- Regionen ska öka inslagen av medborgardialog kring nya byggprojekt och större renoveringar, exempelvis genom digitala omröstningar i syfte att säkerställa folklig förankring.

7.4 Satsning på regionens äldre

Under pandemin åskådliggjordes att det är den äldre andelen av regionens invånare som far mest illa när vårt samhälle hamnar i kris. En anledning till att konsekvenserna blev svåra under pandemin är egentligen att mycket av servicen varit eftersatt under årtal redan innan krisen inträffade. Äldre har ofta ett annorlunda behov än övriga populationen, det kan handla om att man har flera olika åkommor eller till exempel förändringar i näringsbehov. Möjlighet till fast läkarkontakt och/eller fast vårdkontakt är också viktiga hörnstenar för en bra vård för äldre och ska finnas för de som önskar det.

I syfte att förbättra den regionala servicen för den äldre generationen och att därigenom kunna erbjuda bättre förberedelser inför kommande samhällskriser, gör Sverigedemokraterna i årets budget en satsning på generellt bättre service för regionens äldre.

7.5 Äldrelots – en direktlinje för trygg vårdkontakt utan förvirrande knappval

Många äldre har svårt att hantera de nya digitala systemen i vården, vilket gör det svårt att få kontakt eller hjälp. Ofta möts man av beskedet att det inte finns några lediga telefontider, trots att man försökt alla tillgängliga alternativ. Därför bör en äldrelots införas – ett särskilt telefonnummer dit äldre kan ringa för att få vägledning, bli kopplade till rätt avdelning eller få den information de behöver när de digitala lösningarna inte räcker till.

Regionstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för och nyttan med att införa en "äldrelots" för att underlätta äldres kontakter med vården och navigering i den tekniska vårdmiljön.

Behovet har förstärkts av att nya regler från den 1 juli 2026 tydliggör patientens rätt till information om fast vårdkontakt och fast läkarkontakt samt hur dessa nås. Informationen behöver vara praktiskt tillgänglig även för äldre som saknar digital vana.

7.6 Förstärkt primärvård

Förutsättningarna att bedriva primärvård i offentlig och privat regi skiljer sig åt, underskott i regionalt drivna vårdcentraler återställs årligen. De privata aktörerna har mot bakgrund av omvärldsläget ett svårt ekonomiskt läge, vi behöver säkerställa en mer rättvis ekonomisk fördelning till vårdcentralerna.

Privata aktörer skall kunna bedriva vård med samma förutsättningar som de offentligt drivna vårdcentralerna. Underskott på grund av omständigheter såsom ett sviktande patientunderlag där antalet listade patienter minskar är ett bekymmer för de flesta vårdcentraler. Extra bekymmersamt blir det när en privat aktör drabbas eftersom grunden till finansiering av verksamheten styrs utifrån antalet listade patienter.

Resursfördelningsmodellen behöver ta hänsyn till vårdcentralernas ekonomiska resultat, i de fall en vinst kan tas ut från verksamheten under det senaste verksamhetsåret skall det räknas av från det stöd som regionen kompenserar vårdcentralen med. Ersättningen för att finansiera en privat aktörs eventuella underskott skall fördelas solidariskt mellan vårdgivarna utifrån antal listade patienter på respektive enhet.

- En mer jämlik resursfördelningsmodell för att jämna ut de ekonomiska förutsättningarna avseende vårdcentralerna skall införas.

7.7 HBTQ-certifiering och diplomering

Uppdrag till Regionstyrelsen:

- Ta bort alla krav på HBTQ-utbildningar för personalen och HBTQ-certifiering och diplomering av våra verksamheter.

Sverige har länge varit ett föregångsland när det gäller öppenheten och respekten för olikheter. Sverigedemokraterna vill att alla ska behandlas lika av lagen oavsett sexuell läggning eller identitet och att diskriminering ska bekämpas. Många HBTQ-personer lever under hedersförtryck, där de upplever att de inte är fria att leva som de vill och utsattheten för hatbrott med homofobiska motiv ökar. Särskilt svårt kan det vara för HBTQ-personer som växer upp i utsatta områden och i miljöer där främmande och reaktionära kulturer dominerar och det svenska samhällets inflytande är svagt.

För Sverigedemokraterna är kampen emot hot, våld, hatbrott och hederskultur den viktigaste frågan för att förbättra HBTQ-personers ställning. I regionens verksamheter ska alla bli bemötta med respekt och ingen ska bli diskriminerad. Det är många områden som regionens personal måste vara insatt i och ha kunskap om för att kunna bemöta människor på ett bra sätt i verksamheterna. Det kan handla om att man ska främja patientens integritet och göra denne mer delaktig, men även om att kunna upptäcka hedersrelaterat tvång och våld, missbruk, misshandel eller annan utsatthet och eventuella omkringliggande orsaker till att en patient mår eller reagerar på ett visst vis.

Med sunt förnuft och genom att behandla människor på ett jämlikt sätt kommer man väldigt långt, men dessa mångfacetterade ämnen behöver ändå lyftas och dryftas som en del av vidare kunskapsinhämtning på arbetsplatsträffar, vidareutbildningar och i liknande forum för att kunna ge patienterna ett bra bemötande.

Innebörden av ordet bemötande förklaras med följande utdrag från en publikation av Socialstyrelsen:

"Ett gott bemötande i hälso- och sjukvården är en av de viktigaste faktorerna för att utveckla en mer jämlik hälsa, vård och omsorg. Bra bemötande är mer än en trivselsfråga – det handlar även om kvalitet och om att bygga tillit i mötet mellan patienten och vårdpersonalen. Bemötandet har också betydelse för patientsäkerheten och kan till exempel påverka patientens mottaglighet för vård och behandling. Varje möte är unikt och behöver anpassas efter patientens behov och förutsättningar. Två experter möts på lika villkor – vårdpersonalen är expert på det kliniska, patienten är expert på sig själv. Centralt i varje möte är att ge patientens unika berättelse utrymme, lyssna och agera på den."

Dessa ord förpliktar och vi vänder oss emot att man väljer ut en grupp där det läggs en massa extra resurser på bemötandet. Vi ser det inte som ett verkningsfullt och effektivt sätt att på bred front arbeta med bemötandefrågan. Denna grupp ska naturligtvis ingå som en del i alla andra frågor som har med bemötande att göra. Vi anser därför inte att HBTQ-diplomering/certifiering av regionens verksamheter är det som skattebetalarnas pengar eller de anställdas arbetstid ska gå till. Region Örebro län skrev i februari 2009 under CEMR-deklarationen.

Artikel 10 punkt 1 i CEMR-deklarationen:

"Undertecknaren är medveten om att diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, egendom, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjudet."

Sverigedemokraterna anser att syftet med HBTQ-perspektiv och HBTQ-certifieringar/diplomeringar uppfylls genom undertecknandet av CEMR-deklarationen regionen antagit, som vi också står bakom. Vi är förvissade om att vår personal kan behandla alla våra patienter med hänsyn utifrån denna artikel. Därmed anser vi att HBTQ-certifieringarna/diplomeringarna av våra verksamheter är överflödiga och enormt kostsamma och vi bedömer att de tar tid från de huvudsakliga arbetsuppgifter regionens personal egentligen ska ägna sig åt.

- I regionens verksamhet ska alla bemötas med respekt och ingen ska bli diskriminerad.
- HBTQ-frågorna ska lyftas i samma grad som alla andra frågor som behandlas under hanteringen av bemötandefrågor.

7.8 Ägarskapet för Örebro läns Flygplats AB skall utredas

Örebro läns flygplats finansieras via driftbidrag från regionen och de kommunala ägarna. Karlskoga kommuns ägarandel om 5,05 procent är under avveckling genom försäljning till övriga ägare, vilket innebär att frågan om finansiering och ägarskap inför större investeringar behöver förtydligas. Sverigedemokraterna är positivt inställda till att flygplatsen ska utvecklas och bevaras. Den planerade större terminalinvesteringen gör det särskilt angeläget att Region Örebro län prövar sitt långsiktiga ekonomiska åtagande, sitt huvudmannaskap och möjligheterna till bredare medfinansiering från näringsliv och kommuner. Vi har en överetablering av flygplatser i Mellansverige. Många mindre flygplatser har därför svårt att få ekonomin att gå ihop och flera av dessa är medfinansierade lokalt av skattebetalarna genom att kommuner och regioner går in som delägare i dem. Vi menar inte på något vis att det är fel att det finns en flygplats i Örebro län. Vad vi motsätter oss i grunden är att regionens skattemedel finansierar upprätthållandet av denna överetablering, vilket gör att även våra grannlän står inför samma ekonomiska faktum som Region Örebro län, där man ständigt tvingas lämna driftbidrag för att ekonomin i flygplatserna ska gå ihop. Sverigedemokraternas inriktning är att de mindre flygplatserna kan ägas av staten eller av flera delägare i form av kommuner och näringsliv. Fram tills dess att beslut tas nationellt om en inriktning likt den "finska modellen" ska Region Örebro län arbeta för ett utvecklande av huvudmannaskapet för Örebro Läns Flygplats AB.

- Region Örebro län ska se över sitt huvudmannaskap i Örebro läns Flygplats AB.
- Region Örebro län ska verka för att finansieringen av Örebro läns Flygplats AB ska ses över i syfte att utveckla och bredda ägarskapet i samråd med näringsliv och kommuner inom regionen.

7.9 Kris- och krigsberedskap

Efter pandemin, Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, Sveriges Nato-medlemskap och det försämrade säkerhetsläget i Europa behöver Region Örebro län stärka sin kris- och krigsberedskap. Regionen ska inte riskera att stå utan nödvändiga sjukvårdsprodukter vid störningar i försörjningskedjan, kraftigt ökad efterfrågan, fredstida kris eller höjd beredskap. Region Örebro län har tagit steg för att stärka försörjningsberedskapen, bland annat genom beslut om upphandling av ett regionallager/beredskapslager för förbrukningsmaterial i Örebro. Arbetet måste fullföljas, följas upp politiskt och dimensioneras efter vårdens faktiska behov. Från den 1 januari 2027 införs dessutom en uttrycklig skyldighet för regioner och kommuner att lagerhålla sjukvårdsprodukter.

Lagerhållningen ska bygga på omsättningslagring nära vården, kompletterad med säkerhetslager och beredskapslager där behovet kräver det. Säkerhetslager ska fungera som buffert vid osäkra leveranser eller ökad förbrukning, medan omsättningslagring minskar risken för inkurans och svinn genom att varorna används i ordinarie flöden. Ett starkare civilt försvar kräver även att Region Örebro län utvecklar sin egen beredskap. Länsstyrelsen har en central roll i att samordna länets arbete med krisberedskap och civilt försvar, men regionen måste säkerställa att den egna organisationen är övad och förberedd. Regionstyrelsen ska därför återkommande övas i scenarier kopplade till kris, krig och höjd beredskap. Krisberedskapen ska bygga på hela länets vårdssystem och de tre akutsjukhusen i Örebro, Karlskoga och Lindesberg. Samtliga sjukhus ska, utifrån sina uppdrag, kunna bidra vid kris- och krigssituationer.

- Regionstyrelsen ska återkommande övas i scenarier kopplade till höjd beredskap, kris och krig, för att identifiera brister och besluta om nya rutiner.

8. Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Sjukvården är ett område som prioriteras högt av svenska medborgare. De är därför villiga att betala en hög skatt, vilket i sin tur ska garantera en tillgänglig vård av hög kvalitet. Patienter ska få rätt vård, i rätt tid, på rätt plats och efter deras särskilda behov. Vår skattefinansierade sjukvård har bara legitimitet om den kan leva upp till hälso- och sjukvårdslagen ambitioner. Det är därför av yttersta vikt att region Örebro län tillgodoser svenska medborgares rätt till en tillgänglig sjukvård av hög kvalitet utifrån de lagar som finns.

Sverige har idag långa vårdköer och alltför många patienter tvingas vänta längre än vårdgarantins 90 dagar. Med den av S, C, KD och V föreslagna nedstängningen av akutkirurgin på Lindesbergs lasarett kommer trycket på akutmottagningen i Örebro och Karlskoga att öka än mer. Stängningen av förlossningen och nedmonteringen av Avdelning Q i Karlskoga har gjort att många i personalen jobbar inom andra regioner eller bytt yrkesbana. Bristen på kompetent personal är ett faktum.

Sverigedemokraterna ser tillgänglighet inom vården samt åtgärder för att behålla kompetent personal som särskilt prioriterade områden. I Sverige ska alla medborgare erbjudas bästa möjliga sjukvård inom rimlig tid, oavsett hemort eller plånbok. Vi vill ge vårdpersonalen den uppskattning de förtjänar i form av rimliga löner och en god arbetsmiljö. Vi vill se ett Sverige där kvalitet, tillgänglighet och säkerhet garanteras genom välutbildad och engagerad personal, ett Sverige där infödda svenskar inte diskrimineras i förhållande till personer som vistas i landet illegalt.

Sjukvården behöver självklart tillföras mer resurser, men det är också nödvändigt att använda de befintliga resurserna mer effektivt – inte minst för att korta vårdköerna. Sverigedemokraterna avsätter riktade medel för att fokuserat och målinriktat ge förvaltningen möjligheten att kunna minska väntetiden för operationerna. Det handlar också om att flytta arbetsuppgifter som inte kräver sjukvårdsutbildning till annan personal. Vi vill anställa fler vårdadministratörer som tar hand om den administrativa bördan. Då får sjukvårdspersonalen mer tid att ägna sig åt det de är utbildade till – att träffa patienter.

Verksamheterna ska arbeta för att se över och ta bort arbetsuppgifter som saknar faktisk patientnytta. Vi välkomnar konkurrens inom välfärdssektorn så länge detta leder till ökad valfrihet, kvalitet och patientnöjdhet. Sverigedemokraterna vill se en vård där sjukvårdspersonalen får den uppskattning de förtjänar i form av rimliga löner och en god arbetsmiljö. En vård där kvalitet, tillgänglighet och säkerhet garanteras genom välutbildad och engagerad personal som sätter patienten i centrum.

8.1 Tillgängligheten

De långa väntetiderna i vården och att många inte kommer i kontakt med sin vårdcentral rimmar illa i ett välfärdsland som Sverige. Att tillgängligheten så är dålig beror på många olika saker, som exempelvis kompetensbrist, fler i behov av vård och att kommuner inte tar hem sina färdigbehandlade patienter vilket gör att det blir brist på vårdplatser på sjukhusen.

Kompetensbristen måste lösas genom att regionen ska vara en bra arbetsgivare och därmed attrahera flera kompetenta sjukvårdsutbildade som vill jobba i länet. Kommunerna ska ta hem sina utskrivningsklara patienter så att de inte blir kvar på sjukhusen. Vårdcentralerna måste kunna leva upp till första linjens sjukvård där patienterna får en nära vård och inte behöver åka till sjukhusens akutmottagningar. Läkare och sjuksköterskor ska utföra de arbetsuppgifter de är anställda att göra. Andra uppgifter som inte behöver sjukvårdsutbildning ska utföras av andra. Då frigörs mer tid för patientnära arbete vilket gör att tillgängligheten ökar och vårdköerna minskar.

Drop-in mottagningar är en väg att gå för att öka tillgängligheten på vårdcentraler i länet. För de vårdcentraler som inte har personalbrist är detta ett bra och uppskattat komplement till tidsbokningen.

Många vårdcentraler har svårigheter att kunna anställa fasta läkare. Det är ett stort problem både vad gäller kontinuiteten för patienterna och personalen, men även ekonomiskt. En konsekvens som kan uppstå när man inte får kontakt med sin vårdcentral är att man i stället väljer att besöka akutmottagningen, som då blir överbelastad när de får ta hand om sådant som vårdcentralerna egentligen är till för. En annan möjlighet är även att se över vårdcentralernas öppettider, så det är möjligt att besöka dessa även utanför normala kontors- och arbetstider. Detta skulle optimera vår användning av dagens lokaler och till viss del minska behovet av utbyggnad.

Lokalt chefskap behövs i alla våra verksamheter så att medarbetare har tillgång till sin chef och chefen har en nära översikt över den verksamhet denne har ansvar för. En bra närvarande chef får med sig medarbetarna och skapar trivsel och engagemang. Situationen med hyrläkare och personalbrist är liknande på våra sjukhus liksom på vårdcentralerna. Även här är det svårt med stängda vårdplatser och köer till operationer som följd. Mobila läkarteam och hembesök är en förstärkning av tillgängligheten till sjukvården för många. Vi anser att den främst ska inriktas mot den del av befolkningen som kan ha svårigheter att själva ta sig till eller från sjukvården.

8.2 SPOT team – specialistpsykiatriska omvårdnadsteam

Vi är positiva till att införa SPOT team i länet som ett komplement till övrig psykiatrisk vård. Dessa team medför en mer jämlik, personcentrerad och nära vård, då den sker i patientens hem. Personalen får en djupare uppfattning om patientens problem och det gör att verksamheten kan optimera behandlingen och sätta in rätt resurser. Det är dock viktigt att betona att dessa team är ett komplement som inte kan ersätta exempelvis vårdplatser i regionen. Det är därför av vikt att snarast utvärdera effekterna av stängningen av de psykiatriska omvårdnadsplatserna i Lindesberg och Karlskoga och dra lärdom av detta.

- Utvärdera effekterna av stängningen av de psykiatriska omvårdnadsplatserna i Lindesberg och Karlskoga och dra lärdom av detta.

8.3 Utskrivningklara patienter

Region Örebro läns största och viktigaste kärnuppdrag är att tillhandahålla en god och tillgänglig vård till länets invånare när de behöver den. De långa vårdköer som sedan många år är ett faktum i Region Örebro län beror i stort på kompetensbrist, som i sig ger vårdplatsbrist. Vi har inte tillräckligt med personal för att bemanna de vårdplatser vi behöver för att få bort vårdköerna. Regionen uppfyller inte vårdgarantin.

I ett land där medborgarna betalar en av världens högsta skatter, är det bedrövt. Hälso- och sjukvården inom regionen har gått med ekonomiskt underskott i årtionden. Det område där de största underskotten finns är inom slutenvården, alltså hos våra sjukhus. Mycket kan göras för att få ordning på vårdköer, kompetensbrist, vårdplatsbrist och ekonomiska underskott. En sak är att se till att regionens kompetens jobbar med det de ska och att invånarnas skattepengar går till det de är avsedda för. En stor kostnad som tär på sjukvårdens ekonomi beror på att vissa kommuner i länet, inte tar sitt ansvar och tar hem sina utskrivningsklara invånare som ligger kvar på sjukhusen.

De nationella reglerna för samverkan och Region Örebro läns överenskommelse med kommunerna om utskrivning från slutenvården fungerar inte fullt ut. Många utskrivningsklara patienter blir kvar på sjukhusen och det ger många allvarliga negativa konsekvenser för invånarna och regionen, både medicinskt, organisatoriskt och ekonomiskt. Hela vårdavdelningar är periodvis upptagna av färdigbehandlade människor på sjukhusen.

Förutom lidandet för de färdigbehandlade invånarna, överbelastas den redan hårt arbetande personalen med patienter som inte ska vara där. Köerna blir därmed ännu längre då det inte finns tillräckligt med personal eller vårdplatser för att kunna ge vård till dem som behöver den. Det leder till patientsäkerhetsrisker, överbeläggningar, utlokaliseringar och ännu längre köer. Dessutom blir hälso- och sjukvårdens redan höga ekonomiska underskott ännu högre när kostnader för kvarliggande färdigbehandlade patienter bekostas av regionens skattebetalare. Samtidigt är det rimligt att anta att kostnadsökningen för patienter som stannar länge efter att de betraktas som utskrivningsklara inte är helt linjär då patienten inte bara upptar en sängplats utan kan medföra andra konsekvenser för vårdens verksamhet såsom inställda operationer pga. att personella resurser behöver allokeras till patienter som borde ha tagits hem av kommunen.

- En ny överenskommelse ska initieras med kommunerna där regionen börjar ta betalt för kommunernas utskrivningsklara patienter efter två dagar och räknar på individnivå, ej efter en sammanslagen medelnivå som idag.
- Utred möjligheten att införa en trappstegsmodell om man ser att regionens kostnader ökar i samband med att en utskrivningsklar patient ligger kvar för länge.

8.4 Korta vårdköerna och få bort vårdskulden

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Att föreslå effektiva åtgärder för att korta vårdköerna.

Kompetensbrist, pandemi, stängda vårdplatser, sjukskrivningar och ett högt mottagande av asylsökanden är endast några av faktorerna bakom de genom åren uppbyggda vårdköerna i vårt län. Sverige har, till största delen genom invandring, ökat sin befolkning med en miljon människor på väldigt kort tid. Vårt samhälle, våra system och institutioner är inte byggda för en befolkning på 10.7 miljoner. Genom att vara en attraktiv arbetsgivare kan vi få kompetent anställd personal att vilja stanna kvar inom våra verksamheter och kanske även locka tillbaka de som lämnat regionen och även de som bytt yrkesbana. Dessa behövs för att kunna bedriva en patientsäker vård utan köer och för att hinna med det ökade vårdbehovet. För att fortsatt kunna minska köerna har vi inför 2027 års budget presenterat flera förslag på lösningar:

- Att hjälpa varandra över regiongränserna och flytta patienter till där det finns möjlighet, personal och plats att utföra vård som det egna länet inte har möjlighet att utföra.
- Att titta på möjligheten att skicka patienter för vård utomlands om man inte kan lösa sina vårdåtaganden i Sverige.

8.5 Telefontillgängligheten

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Öka telefontillgängligheten på de vårdcentraler som inte uppfyller målen, genom kartläggning av samtal och tider för att kunna schemalägga medarbetare till arbetsuppgiften.

För att kunna ge rätt vård i rätt instans krävs att vi har en fungerande första linje i sjukvården och där är primärvården central med våra vårdcentraler. De måste ha möjlighet att ta emot de människor som kontaktar dem. Brist på medarbetare är den största anledningen till att så inte är fallet idag. Tillgängligheten till kontakt varierar stort i länet och gör att vårdgarantin inte alltid kan hållas och gör att vården är väldigt ojämlik. Det som gjorts på vissa vårdcentraler i länet för att få högre telefontillgänglighet är att man kartlagt hur många samtal som kommer in och på vilka tider på dagen. Man har mätt samtalens längd och tagit ut ett snitt, därmed har man kunnat se hur många timmar som går åt till just detta arbete och kunnat schemalägga medarbetare efter den informationen. Detta arbete måste nu intensifieras och systematiskt införas för de vårdcentraler som kontinuerligt inte når uppsatta mål för telefontillgänglighet. Det här behöver göras på de vårdcentraler som idag inte uppfyller målen om telefontillgänglighet, för att få en mer jämlik vård och bättre tillgänglighet över hela länet.

- Telefontillgängligheten ska öka.
- Hälso- och sjukvårdsnämnden ska införa åtgärder för de vårdcentraler som systematiskt inte når målen för telefontillgänglighet, vilket inkluderar krav på kartläggning av samtalsflöden och tider för att kunna schemalägga medarbetare effektivt till arbetsuppgiften.

8.6 Satsa på kompetensutveckling, resursförstärkning och samarbete inom psykiatri

Psykiatri står idag inför stora utmaningar, vi har sett hur unga med psykisk ohälsa ökar och trycket på våra vårdplatser inom psykiatri eskalerat. Kompetensförsörjningen inom psykiatri hotas av ständiga resursbrister vilket i sin tur minskar regionens attraktionskraft som arbetsgivare. Tillgången på vård inom psykiatri klarar inte att möta upp det ökade behovet. Man har flaggat för att det generellt behövs fler åtgärder inom kompetens och utveckling för personalen, som ett försök att få personalen till att stanna kvar i de allt stramare arbetsförhållandena. Region Örebro län behöver stärka upp sina verksamheter för att kunna garantera våra medborgare en säker och trygg psykiatrisk vård.

Ett stort problem som uppstått när de styrande stängde ner slutenvårdplatserna i Karlskoga och Lindesberg för att helt gå över till SPOT-teamen, är att det inte längre finns något gummiband i den stängda vården längre. Förutom platser till de egna länsinnevånarna är också möjligheten att sälja vård beroende av att det finns platser och regionen kan numera inte ta emot någon såld vård längre. Rättpsykiatri brottas med problem att de inte får ut patienter som är färdigbehandlade då hemkommunerna inte löser boende till dem. Dessa blir kvar på vårdplatserna inom regionen till stora kostnader. Samtal pågår och situationen behöver lösas snarast. Sverigedemokraterna anser att de kostnader regionen har för dem som döms till rättspsykiatrisk vård ska ligga på staten och vi driver också frågan regionalt uppåt mot riksnivå.

Samarbeten med övriga psykiatriska kliniker inom vårt geografiska närområde behöver stärkas och utvecklas så vi kan byta information, idéer och kunskap med varandra. I våra förslag till resursförstärkning och kompetensutveckling ingår inhämtandet av bättre kunskaper om psykisk ohälsa i den äldre delen av vår befolkning.

- Möjliggör för personalen att stanna kvar inom Region Örebro län genom en utökad ramförstärkning till Hälso- och sjukvårdsnämnden och samverkan mellan kliniker samt ökad kompetensförsörjning.

8.7 Krafttag för våra unga: Ny Barn- och ungdomspsykiatri i Karlskoga för kortare väntetider och snabbare hjälp!

Barn och ungdomar utgör vår framtid, och det är därför särskilt viktigt att samhället aldrig sviker dessa grupper. Tyvärr ökar den psykiska ohälsan i flera grupper och vi ser en alarmerande utveckling där allt fler unga kämpar med sitt psykiska mående. Nationellt har antalet flickor i åldern 15–17 år som behandlas för depression och ångestsyndrom inom BUP tredubblats mellan 2006 och 2019. Även i vår egen region, Örebro län, ser vi en dyster bild där antalet sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa har ökat med 700 personer på bara fem år. Särskilt oroande är att reaktion på svår stress utgör den största andelen av psykiska diagnoser vid långvarig sjukfrånvaro just här i Örebro län.

Våra barn och unga förtjänar bättre än att mötas av ändlösa köer när de behöver hjälp som mest. Idag är väntetiderna till Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) oacceptabelt långa, både i riket och här i Region Örebro. Nationellt tvingades över hälften av patienterna vänta längre än vårdgarantin under 2023. Här i Örebro län kan väntetiden för en neuropsykiatrisk utredning vara upp till 18 månader.

Det är en situation vi inte kan acceptera. Varje dag ett barn tvingas vänta är en förlorad dag, en dag då problemen riskerar att förvärras och framtiden att urholkas. Därför tar vi nu krafttag för att vända denna utveckling. Vi ser det som vår absoluta skyldighet att säkerställa att hjälpen finns där när den behövs, snabbt och nära. Som ett konkret och viktigt steg i detta arbete avsätter vi nu medel för att öppna en helt ny BUP-enhet i Karlskoga. Detta är en direkt åtgärd för att radikalt öka tillgängligheten och korta de oacceptabla väntetiderna för barn och unga i västra länsdelen. Genom att etablera BUP i Karlskoga tar vi ett direkt ansvar för att möta de akuta behoven i denna del av vår region, ett område där vi vet att utmaningarna är stora och där vi tidigare sett hjärtskärande siffror gällande exempelvis suicid.

Men vi stannar inte där. Vårt åtagande sträcker sig längre. Vi förstår att behoven är utbredda, och därför initierar vi även en skyndsamt utredning för att undersöka möjligheterna att öppna en BUP-enhet även i Lindesberg. Vår ambition är tydlig: ingen ung människa i Region Örebro ska behöva känna att hjälpen är för långt borta eller att samhället har glömt bort dem. Detta är en investering i våra barns framtid, en investering i ett tryggare och friskare Örebro län för alla. För varje dag vi agerar är en vunnen dag för ett barn i kris, och en seger för hela vårt samhälle.

- Öppna BUP-enhet i Karlskoga och utred skyndsamt möjligheterna att öppna en även i Lindesberg.

8.8 Satsning på sjukvården och arbetsmiljön

Sjukvården är den största och viktigaste uppgiften Region Örebro län har och det är också där Sverigedemokraterna lägger störst satsningar. Svensk sjukvård kännetecknas idag av bristande tillgänglighet, personalbrist, långa vårdköer, hög sjukfrånvaro, hyrläkare och personal som vänder sig till en annan arbetsgivare. Vårdpersonalen i våra verksamheter gör ett fantastiskt arbete trots personalbrist, och ökat tryck i vården. Det går inte att i kronor och ören värdera de insatser denna arbetsgrupp dagligen utför.

För att kunna behålla erfarna medarbetare måste kunskap och erfarenhet löna sig. Kunniga medarbetare med lång erfarenhet slutar när löneskillnaden mellan dem och nyexaminerade sjuksköterskor krymper till nästan ingenting. Många säger upp sig och får snabbt ett nytt jobb med högre lön och bättre villkor. Skillnaderna i lön mellan en nyanställd/nyutexaminerad och en med lång anställning och erfarenhet måste vara relevanta. Genom att förbättra villkoren och arbetsmiljön kan vi också locka tillbaka de medarbetare som slutat eller de som jobbar inom andra professioner eller utomlands.

Vi ser att de styrande tagit till sig vårt förslag och inför det vi förordat gällande yrkesintroduktion. Där man vid anställning bland annat ska få information om vad arbetet innehåller, hur rutiner och arbetsordningar ser ut och vad som förväntas av den som är anställd. En strukturerad yrkesintroduktion vid anställningens första tid gör att nyutbildade, nyanställda får en bra start i sitt yrkesliv. Detta bidrar till en god start för den anställde och en trygg bas att utgå ifrån. Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare som har ett effektivt resursutnyttjande och en strategisk kompetensförsörjning.

Formalia och administration skapar stress och tar tid från kärnuppgifterna hos den medicinska professionen. Att låta de olika yrkesutövarna i första hand utföra de arbetsuppgifter de är utbildade för och befria dem från uppgifter som kan skötas av annan personal, ger vårdpersonalen mer tid för patienterna. En arbetstidsrevidering ska göras för att se över arbetstiderna och hur dessa eventuellt kan förändras och bli bättre för att öka trivseln och förbättra arbetsmiljön för regionens medarbetare.

- Erfarenhet ska premieras med skälig löneutveckling.
- Minska vårdpersonalens administrativa börda så att fler patientbesök per läkare och sjuksköterska kan genomföras.
- Arbetsuppgifter som inte kräver sjukvårdsutbildning ska utföras av annan personal än sjukvårdspersonal
- En strukturerad yrkesintroduktion ska genomföras vid anställningens första tid.

8.9 E-Hälsa

Medborgarnas ökade möjligheter att använda sig av olika digitala kommunikationsvägar innebär också att förväntningarna på offentlig verksamhet och service ökar. Region Örebro län förväntas tillhandahålla digitala lösningar, som dessutom är tillgängliga dygnet runt. 1177 är en framstående tjänst som finns tillgänglig över telefon och via internet, för att bland annat boka och avboka tider eller lista om sig på annan vårdcentral. En bred marknad har dock vuxit fram från privat sektor, där digitala läkarbesök har blivit allt vanligare.

Mycket kan göras inom det digitala området för att underlätta både för anställda och för patienterna och det gäller att regionen är i framkant för att hänga med i den snabba utvecklingen av nya digitala möjligheter. Den viktiga balansen framöver kommer dock landa i att tillhandahålla digital service till alla som önskar den, men samtidigt erbjuda ordinarie service även för de patienter som inte är lika bekväma med det digitala samhället.

- Region Örebro län ska tillhandahålla en likvärdig eller bättre digital service jämfört med privata digitala alternativ.

8.10 Rätt vård, direkt: Stopp för meningslös rundgång och försenad behandling!

Känner du igen känslan av att bollas runt i vården? Eller frustrationen när du söker hjälp för ett besvär, men kanske relativt enkel åkomma, bara för att bli hemskickad med rådet att "det måste bli sämre innan du kan få hjälp igen" – trots att en snabb diagnos och behandling hade kunnat bespara dig lidande? Att åka från ett besök till ett annat, berätta din historia om och om igen, utan att riktigt komma närmare en lösning eller en tydlig plan? Tyvärr är detta en verklighet för alltför många patienter i Region Örebro län. I stället för en rak väg mot diagnos och behandling, tvingas många ut på en frustrerande och tidskrävande resa genom vårdens korridorer. Denna meningslösa rundgång, där patienter genomgår ett flertal vårdkontakter och besök utan att få behandling för sina problem, är inte bara djupt otillfredsställande för den enskilde. Det leder till onödigt lidande, oro och en känsla av att inte bli tagen på allvar. Att dessutom tvingas ta ledigt från arbetet vid upprepade tillfällen, med lönebortfall som följd, samtidigt som man måste resa mellan olika sjukhus utan att få konkret hjälp, är både tidskrävande och kostsamt för den enskilde – både ekonomiskt och mentalt.

Varje försenad diagnos och varje utebliven effektiv behandling innebär inte bara personligt lidande, utan också ett slöseri med våra gemensamma resurser. Tid som skulle kunna läggas på faktisk vård går åt till administration och upprepade patientmöten. Risken för att patientens tillstånd förvärras ökar för varje dag som går utan rätt insatser, vilket i slutändan kan leda till mer komplex och kostsam vård. Detta är varken patientsäkert eller ekonomiskt försvarbart. Det är av yttersta vikt att vi bryter detta mönster och säkerställer att patienter snabbt får en korrekt bedömning och att vårdprocessen utan dröjsmål leder till en verksam och individanpassad behandling. Våra invånare förtjänar en vårdkedja som är effektiv, sammanhållen och fokuserad på att lösa deras hälsoproblem – inte en som skapar nya hinder.

- Hälsa- och sjukvårdsnämnden ges i uppdrag att utreda omfattningen av och orsakerna till att patienter genomgår många vårdkontakter eller besök utan att få en behandling som löser deras problem, samt att vidta åtgärder för att säkerställa effektivare vårdkedjor och snabbare tillgång till definitiv behandling.

8.11 Barnhälsovårdens hembesök

Uppdrag till Hälsa- och sjukvårdsnämnden:

- Öka andelen hembesök inom barnhälsovården.

Enligt barnhälsovårdsprogrammet görs två hembesök till alla under första levnadsåret, till nyfödda och vid 8 månaders ålder. Om man ser bakåt i tiden har det sett väldigt olika ut gällande täckningsgrad för hembesök. Prioriteringar har gjorts som resulterat i att vissa familjer fått många hembesök medan andra nyblivna familjer inte fått något alls. En jämlik vård betyder inte att alla ska få lika, men att man helt tar bort möjligheten för vissa och att andra får många besök, är inte jämlikt.

Värdet med hembesöken är stort och borde prioriteras högre. Man knyter kontakter utifrån familjens förutsättningar, föräldrarna kan ställa frågor och BHV-sköterskan kan ge information som härrör till trygghet i hemmet. Man har också möjlighet att upptäcka familjer som kanske behöver extra stöd eller barn som far illa. Då både tillgången till och deltagandet i föräldragrupper länge varit låg och minskar ytterligare, blir det än mer viktigt att hembesöken genomförs för att barnhälsovårdens sjuksköterskor ska kunna etablera en förtroendefull relation med föräldrarna och få en bild av familjens situation.

- Alla som är inskrivna i BHV ska erbjudas hembesök inom 14 dagar efter förlossning samt när barnet är 8 månader gammalt.

8.12 Länsklinikernas betydelse och styrning

En viktig kugge i sjukvården är de mindre sjukhusen, där man har en god personkännedom, korta beslutsvägar och stor känsla för ansvar. Högspecialiserad vård kräver dock att den utförs på färre ställen, då den innefattar mycket specialkunskap och dyr teknik. Vilka diagnoser som faller inom just högspecialiserad vård måste vi enas om nationellt. Att sprida ut delar av den högspecialiserade vården i regionen och på så vis stärka de mindre sjukhusens kapacitet samt utbud bidrar till en högre attraktionskraft när det kommer till personalrekrytering och en god och nära vård. Olika typer av volymvård kan flyttas till mindre sjukhus, så att verksamhet och kompetens sprids ut för att upprätthålla annan, mer akut vård.

Ett lokalt ledarskap med en större andel som har det odelade ansvaret för det medicinska, ekonomiska och administrativa arbetet skulle kunna ge förutsättningar till en bättre vård. Varje sjukhus och enhet ska ha närvarande ansvariga chefer med ett antal underställd personal. Ifrågasättandet gentemot länskliniker ökar från sjukhusen i Karlskoga och Lindesberg, framför allt är man är oförstående över varför vi ens har länskliniker. Erfarenheter som vi kunnat ta med oss utefter att verksamheter vid Karlskoga och Lindesbergs lasarett stängts eller har försämrats har lett till en ökad oro hos länsinvånarna i dessa områden. Orsakerna till dessa försämringar har sina förklaringar hos den styrande majoriteten där de pekar på att patientsäkerheten inte kunnat garanteras men även av andra orsaker såsom rena ekonomiska anledningar.

Rädslan att ta obekväma beslut som kan leda till färre röster och ett eventuellt maktskifte finns med i åtanken hos den politiska majoriteten, det som missas är alla de röstberättigade medborgare som lever och verkar i upptagningsområdena kring de mindre sjukhusen. Att politiskt tillsätta människor utan erfarenhet från sjukvård har svårt att fullt ut begripa den är en faktor som kan göra att man fattar beslut som inte fungerar i verkligheten. Länsklinikerna är, enligt Sverigedemokraterna ett exempel på det. Det är dags att göra om och göra rätt – lyssna på professionerna och reducera den politiska överbyggnaden till förmån för de som ska göra jobbet!

- En god och nära vård med lokalt ledarskap och kortare beslutsvägar.
- Utredda vilka länskliniker som kan avvecklas med syftet att säkerställa en mer jämställd och nära vård.
- Decentralisera vården samt erbjud en jämlik vård i hela Region Örebro Län.
- Balansen mellan digitala och fysiska besök ska upprätthållas så att samtliga patienter får en likvärdig vård utefter sina förutsättningar, behov och önskemål.

8.13 Barnhälsovården

Region Örebro län ska säkerställa en trygg och tillgänglig mödra- och barnhälsovård i hela länet. Barnhälsovård och mödrahälsovård är numera tilläggsuppdrag inom Hälsoval, vilket gör det extra viktigt att regionen följer upp att uppdragen finns där de behövs och att bemanning och kompetens räcker.

Årsrapporten för Hälsoval visar att bemanning och kompetensförsörjning fortsatt är ett problem vid flera vårdcentraler, särskilt i norra, västra och södra länsdelarna. Barnhälsovården ska kunna erbjuda det nationella barnhälsovårdsprogrammet till alla barn, och mödrahälsovården ska dimensioneras efter faktiska medicinska behov, bland annat ökade risker vid övervikt och obesitas under graviditet. Resurserna ska fördelas efter vårdtyngd, medicinska risker och lokala förutsättningar – inte efter kostnadsdrivande schablonmodeller som riskerar att styra resurser fel.

- Regionens underlag visar fortsatt brist på barnmorskor, både inom länskliniken och vid mindre vårdcentraler, samt att bemanningen är en central förutsättning för att kunna återöppna förlossningsverksamhet i Karlskoga.

8.14 Patientsäkra förlossningsvården i Karlskoga

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Att skyndsamt verkställa beslutet om att återöppna förlossningen vid Karlskoga lasarett.
- Att återställa eftervården vid Avdelning Q på Karlskoga lasarett.
- Förlossningen och eftervården vid Karlskoga lasarett skall drivas som en egen enhet, separerad från länskliniken.

Det råder stora skillnader inom prioriteringarna över förlossningsvården i regionen. I flera år har de så kallade sommarsamordningarna skett, där semesterledighetens prioriteringar orsakat att förlossningen i Karlskoga stängts ned under sommaren, till förmån för Örebros förlossningsverksamhet. Anledningen har varit att det inte finns tillräckligt med personal tillgänglig, trots beslut om att vi ska bedriva två förlossningsverksamheter i regionen.

Från och med juni månad år 2019 har förlossningen i Karlskoga stängts ned med motiveringen att patientsäkerheten inte kan säkras. Detta är inte förvånande mot bakgrund av att verksamheterna har ojämlika förutsättningar. För att verkställa de politiska besluten krävs nu mer handling och inte enbart ord, för att säkerställa att de politiska besluten faktiskt efterlevs. Det råder brist på kvalificerad personal i alla regioner och då är det viktigt att vår region gör sig attraktiv som arbetsgivare.

Sverigedemokraterna anser att situationen inom förlossningsvården i Region Örebro län inte är en plötslig händelse, utan menar att de satsningar som uteblivit, nu får till följd att berörda verksamheter drabbas hårt. Sverigedemokraterna står fast vid att förlossningsverksamheten vid Karlskoga lasarett skall återöppnas i egen regi.

Att den styrande majoritetens försök att upphandla förlossningsverksamheten vid Karlskoga lasarett var ett enkelt sätt att skjuta ifrån sig ansvaret samt visar på oviljan att faktiskt kunna erbjuda en jämlik kvinnosjukvård i hela regionen. Den utredning som presenterades under hösten 2019 sammanfattade väl vilka resursförstärkningar som krävdes för att en patientsäker förlossningsvård kan bedrivas vid Karlskoga lasarett.

Regionfullmäktige har beslutat att förlossningen vid Karlskoga lasarett skall återöppnas när kompetenserna som behövs har rekryterats, detta skall ske så snart som möjligt.

- Region Örebro län ska skyndsamt verkställa beslutet om att återöppna förlossningen, senast 2026 i Karlskoga.
- Vi ska bedriva en patientsäker förlossningsvård i Karlskoga.
- Eftervården vid Avdelning Q skall erbjuda samma vård som tidigare.
- Ansvariga chefer skall löpande informera personal, förtroendevalda samt länsinvånare hur rekryteringar och planeringen ser ut utefter regionfullmäktiges beslut om att återöppna förlossningen vid Karlskoga lasarett.

8.15 Utöka kompetensen inom vårdcentralerna

Primärvården är oftast patienternas första möte med sjukvårdssystemet. Det är där ansvaret vilar för att de snabbt och säkert undersöks och vid behov leds vidare till rätt instans. Sverigedemokraternas vision är att den bör medverka till att främja folkhälsan och erbjuda god och jämlik vård. Vårdcentralerna bör på ett gott sätt ansvara för all hälso- och sjukvård som inte behöver sjukhusens speciella resurser. Nu genomförs en stor organisationsförändring i Sverige gällande "Nära vård". Detta innebär bland annat att regionerna och kommunerna ska samarbeta bättre med varandra. "Nära vård" innefattar vård från kommunernas ansvarsområde fram till specialistsjukvården. Patienten ska inte bollas runt till olika vårdinstanser, utan få ett klart besked om vården från första kontakt.

Samtidigt ser vi hur S, C, KD och V vill stänga ner och centralisera vårdcentraler på landsbygden – helt motsatt mot den nära vården vi ska införa.

Även när det gäller den psykiatriska kompetensen inom "Nära vård" behöver verksamheten utökas med kompetens inom exempelvis psykologisk behandling, diagnostik och, psykoterapi. Tidigare erfarenheter av exempelvis psykologresurs inom primärvården har varit goda och kan minska vårdtrycket på allmänpsykiatrin. Samtidigt skapas då möjlighet till tidiga insatser inom viktiga områden såsom exempelvis unga och äldre med psykisk ohälsa. Vidare talar studier för att män som begår dödligt våld mot kvinnor ofta söker hjälp vilket innebär att en sådan resurs kan bidra till att minska våldet mot kvinnor i samhället. Vi anser att våra förslag minskar såväl mänskligt lidande som negativa samhällsekonomiska konsekvenser på sikt.

- Utöka våra vårdcentraler med kvalitativ kompetens för verksamheternas behov.
- Behåll landsbygdens vårdcentraler och sluta centralisera den nära vården.

8.16 Fast vårdkontakt

I vården sker många överlämnanden och mottaganden, både av patienter och av information. Primärvården har en central samordnande roll och ska bidra till att patienterna lotsas rätt, samtidigt som vårdens olika delar behöver ta ett gemensamt ansvar för att vårdkedjan håller ihop. Patienter ska känna trygghet i att primärvården har god kontinuitet, följer patientens behov över tid och remitterar till rätt specialist när det behövs.

En fast vårdkontakt ska utses när patienten begär det eller när det behövs för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet. Den fasta vårdkontakten ska vara en namngiven person som hjälper patienten att samordna vårdens insatser och tydliggör vart patienten kan vända sig. Vem som är mest lämplig ska avgöras utifrån patientens behov och önskemål. Det kan vara en läkare, sjuksköterska eller annan lämplig yrkeskategori.

Regionen ska säkerställa att patienter aktivt får information om möjligheten att få en fast vårdkontakt, att utsedd fast vårdkontakt dokumenteras och att patienten får tydlig information om vem kontakten är och hur kontakten nås.

- Fast vårdkontakt ska erbjudas alla som behöver detta.

8.17 Fast läkarkontakt

Patienter ska ha möjlighet att välja och få tillgång till en fast läkarkontakt i primärvården. Kontinuitet i läkarkontakten stärker patientsäkerheten, gör vården mer personcentrerad och skapar tillit över tid. Målet ska vara att patienten, särskilt vid återkommande eller långvariga vårdbehov, i möjligaste mån får träffa sin fasta läkarkontakt och att läkaren känner till patientens medicinska bakgrund, aktuella livssituation och behov.

Det tar tid att bygga upp en sådan relation. Därför är dagens brister i kontinuitet allvarliga, inte minst när vårdcentraler i hög grad bemannas med tillfälliga hyrläkare. Arbetet för att minska beroendet av hyrläkare och öka antalet anställda läkare, särskilt specialister och ST-läkare i allmänmedicin, behöver intensifieras.

Möjlighet att få fast läkarkontakt ska finnas för alla som önskar det. Regionen ska införa en enhetlig och patientnära rutin som säkerställer att alla patienter som listar sig på en vårdcentral, eller som har återkommande vårdkontakter, får tydlig information om möjligheten att få fast läkarkontakt och fast vårdkontakt. Patientens önskemål ska registreras, följas upp och återkopplas, även när vårdcentralen tillfälligt saknar möjlighet att fullt ut tillgodose önskemålet.

- Möjlighet att få fast läkarkontakt ska finnas för alla som önskar det och regionen ska införa en enhetlig rutin för att informera patienterna om det.

8.18 Ta bort den övre åldersgränsen för kallelse till mammografi

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Att ta bort den övre åldersgränsen för att få en kallelse till mammografiundersökning.

Bröstcancer är den vanligaste cancersjukdomen bland kvinnor och den drabbar oftast kvinnor i medelåldern eller äldre. Varje timme får en kvinna ett bröstcancerbesked och varje dag avlider fyra kvinnor av sin bröstcancer i Sverige. Region Örebro län kallar alla kvinnor mellan 40–74 år till avgiftsfri mammografi. Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik visar att dödligheten i bröstcancer är betydligt högre bland kvinnor över 74 år än bland kvinnor i åldern 60–74 år. Att man som Region Örebro län har remisstvång för att få en mammografiundersökning utanför det åldersspann som kallas, innebär försvårande omständigheter för dem som på eget initiativ vill fortsätta att göra kontrollerna. Det borde vara högprioriterat att göra vad vi kan för att tidigt upptäcka och framgångsrikt behandla bröstcancer för kvinnor i alla åldersgrupper. Tidig upptäckt - räddar liv.

Enligt Socialstyrelsen är mammografi ett effektivt sätt att tidigt kunna hitta bröstcancer och därmed minska dödligheten hos de kvinnor som insjuknar. Det finns inga medicinska skäl till att behandla yngre och äldre kvinnor olika, utan bedömningen måste ske utifrån patientens tillstånd som helhet och detta ska ligga till grund för vilka vårdinsatser som erbjuds. Sverigedemokraterna tycker att såväl yngre som äldre kvinnors liv är värda att rädda, och livet tar inte slut efter 74 år. För att ha en jämlik vård där vi inte diskriminerar äldre kvinnor ska den övre åldersgränsen för att kallas till avgiftsfri mammografi tas bort.

- Alla kvinnor över 40 år ska kallas till mammografiundersökningar.

8.19 Akutmottagningarna

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Öka antalet sjukdomsbedömningar där ambulans kan köra patienter till rätt vårdavdelning utan att behöva passera igenom akutmottagningen.
- Akutkirurgin vid Lindesbergs lasarett skall vara kvar i oförändrad drift.

En akutmottagning ska aldrig vara fullbelagd. Akutmottagningen är till för extraordinära, brådskande händelser som exempelvis när olyckor har skett. Är akutmottagningen redan full, går det inte att bedriva en bra akutverksamhet. Övriga avdelningar måste ha tillräckligt med vårdplatser och medarbetare så att patienterna från akutmottagningarna kan placeras ut på rätt avdelning då de är klara att flyttas. Här är ju kommunernas hemtagning av sina utskrivningsklara patienter helt avgörande för att tillräckligt med platser ska finnas på vårdavdelningarna. Att ha inlagda patienter kvar på akutmottagningen gör att den egentliga akutsjukvården blir lidande, då medarbetarna måste ta hand om patienter som inte hör hemma på akuten. Händer en stor olycka måste det finnas kapacitet att klara av detta, även nattetid.

Trycket på akutmottagningarna ökar och det är viktigt att våra tre akutmottagningar är fullvärdiga och att personalbemanningen är anpassad så att man kan leverera en patientsäker vård. För att garantera detta, och särskilt för att säkra den livsviktiga akutkirurgin vid Lindesbergs lasarett som hotas av nedläggning, avsätter Sverigedemokraterna 7 miljoner kronor för 2027 för att säkerställa dess oförändrade drift. De akuta besöken har ökat markant de senaste åren. Idag söker sig folk till akuten när de egentligen skulle söka sig till en annan vårdinrättning, företrädesvis primärvården. Det är ett viktigt arbete för Regionen att nå ut med information om vart man ska vända sig när man söker vård och att den nära vården, alltså vårdcentralerna har möjlighet att ta emot patienter som söker sig dit.

- Patienter som ska till annan vårdavdelning ska snarast flyttas från akuten till rätt plats.
- Ambulanserna ska kunna köra patienter till rätt vårdavdelning direkt och därmed avlasta akutmottagningarna.
- Vi ska ha kvar akutmottagningarna på våra tre sjukhus i länet.

8.20 Värna primärvården i hela länet

Det ska finnas god och nära vård i hela länet, det är därför viktigt att behålla de vårdcentraler som fungerar bra även utanför centralorterna. Den centralisering av vårdcentralerna som de styrande i regionen nu genomför medför tidskrävande och kostsamma resor, vilket i sin tur ger ökat lidande för våra mest sköra patienter. Ett ökat resande kommer även ske på medarbetarnas arbetstid vilket kommer att sänka tillgänglighet och effektivitet ytterligare. När den svenska vården ställs om till "Nära vård" gör S, C, KD och V helt tvärtom och stänger ner och centraliserar primärvården.

Regionen riskerar att förlora sjukvårdspersonal om vårdcentraler som fungerar bra läggs ner, Sverigedemokraterna vill i stället värna om personalen, som trivs och gör stora insatser på vårdcentraler runt om i länet.

Sverigedemokraterna tillför riktade medel för att göra primärvården mer tillgänglig för våra länsinvånare. Exempel på satsningar som kommer att göra skillnad på riktigt är den förstärkning som vi föreslår för våra äldre med motsvarande 10 miljoner kronor. Tillgängligheten behöver förbättras för alla patienter, det är inte rimligt att en läkare skall klara av att hantera en växande grupp av vårdsökande som dessutom ökar i antalet äldre. För att säkerställa tillgängligheten på vårdcentralerna så tillför Sverigedemokraterna ytterligare 50 miljoner kronor för att ge vårdcentralerna bättre förutsättningar, nämligen att klara målet om att ge en likvärdig och nära vård, oaktat var någonstans du bor i länet.

Vi anser inte att nerdragningar på den nära vården gynnar medborgarna på landsbygden. Nerläggningarna och centraliseringen går emot de satsningar som tidigare gjorts i syfte att flytta ut vården till vårdcentralerna. Att centralisera vården gör det svårare att leva på landsbygden vilket bidrar till en negativ spiral med utflyttningar som följd. Sverigedemokraterna vill i stället underlätta för människor att bo på landsbygden.

- Regionen ska tillhandahålla en god och nära vård och säkerställa att även invånare på landsbygden har tillgång till vård i sin närhet.
- Andelen listade patienter per läkare skall minska.

8.21 Drogtest av all sjukvårdspersonal vid nyanställningar och längre vikariat

Uppdrag till Hälso- och sjukvårdsnämnden:

- Att införa, i den utsträckning gällande rätt medger, drogtest i samband med tillsvidareanställning och längre vikariat för medicinsk personal och andra patientsäkerhetskritiska funktioner. Uppdraget ska även omfatta framtagande av rättssäkra rutiner för provtagning, hantering av provsvar, integritetsskydd, facklig samverkan samt stöd- och rehabiliteringsinsatser.

Region Örebro län har ett ansvar att värna patientsäkerhet, arbetsmiljö och allmänhetens förtroende för hälso- och sjukvården. Personal som arbetar nära patienter, läkemedel och avancerad medicinsk utrustning måste kunna utföra sitt arbete med gott omdöme, nykterhet och hög tillförlitlighet.

På samma sätt som regionen har till uppgift att förebygga och bekämpa drogmissbruk i samhället ska regionen som arbetsgivare föregå med gott exempel. Drogmissbruk är inte förenligt med ett ansvarsfullt arbete inom hälso- och sjukvården. Drogtester vid nyanställningar och längre vikariat är därför en viktig markering för patientsäkerhet, trygg arbetsmiljö och en tydlig drogfri arbetsplats.

Frågan har även fått ökad aktualitet nationellt, då offentliga arbetsgivares möjligheter att använda drogtestar behöver tydliggöras. Region Örebro län bör därför agera inom de ramar som redan är möjliga och samtidigt förbereda rutiner som kan införas fullt ut när lagstiftningen tydliggörs. Genom rättssäkra processer, ackrediterad provtagning, tydlig information och möjlighet till stöd och rehabilitering kan regionen både värna den enskildes integritet och säkerställa att vårdens skyddsintressen går först.

8.22 Förebyggande hälsovård

En grundförutsättning för god livskvalitet är god hälsa. Genom sitt val av livsstil ansvarar individen i första hand själv för sin hälsa och vår livsstil har en direkt påverkan på hur vi mår på insidan. Sju av tio personer i världen dör idag av livsstilssjukdomar som hjärt- och kärlsjukdomar och typ-2 diabetes. Det är sjukdomar som utvecklas under lång tid innan symptom uppträder och patienten söker vård och stöd hos sjukvården. Genom förebyggande arbete kan man minska mänskligt lidande, förbättra människors livskvalitet och göra stora besparingar inom vården. Det förebyggande arbetet mot ohälsosamma levnadsvanor – såsom dåliga matvanor, överdriven alkoholkonsumtion, brist på fysisk aktivitet, tobaksbruk och andra droger – är av stor betydelse. Lika viktigt är insatser för att minska antalet oönskade graviditeter och aborter samt att motverka spridningen av sexuellt överförbara sjukdomar

Regionen ska ha ett aktivt folkhälsoarbete och uppmuntra till en hälsosam livsstil men även lyfta det betydande egna ansvaret man personligen har för att ta hand om sig själv och sin hälsa för att må bra och vara frisk.

Genom att genomföra hälsosamtal med länets innevånare kan man upptäcka början till många tillstånd som kan leda till sjukdomar i framtiden. Man kan därmed förebygga exempelvis diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar med ett ändrat beteende och en ändrad livsstil. Hälsosamtal borde erbjudas flera i lämpliga åldersspann där man samtalar om levnadsvanor och tar relevanta prover som exempelvis blodtryck och blodprov.

Sverigedemokraterna vill se ett mer aktivt samarbete mellan skolhälsovården och regionen när det gäller skolungdomars hälsa. Skolungdomars psykiska ohälsa behöver tas på allvar och ges mer resurser. Alla elever ska kallas till ett besök per år hos skolhälsovården för att förebygga ohälsa. Den växande andelen övervikt i befolkningen riskerar att leda till stora påfrestningar på sjukvården i framtiden, om inte tidiga och riktade insatser mot fetma genomförs. Samtidigt är det viktigt att även intensifiera arbetet mot ätstörningar, särskilt bland ungdomar. Genom att utrusta medborgarna med kunskap och möjligheter till att leva ett hälsosamt och positivt liv och vad det egna ansvaret innebär för den egna hälsan, kan livsglädjen öka och i takt med detta minskar långtidssjukskrivningar, missbruk och andra sociala problem. Det är även av vikt att hälsoförebyggande insatser är individfokuserade, med koppling till den enskildes socioekonomi och levnadsstandard, framför gruppinsatser som utgår från bostadsort. Detta för att undvika diskriminerande vårdinsatser som överprioriterar utanförskapsområden.

- Hälsosamtal ska erbjudas i relevanta åldersgrupper i hela Region Örebro Län
- Det betydande egna ansvaret för sin hälsa och sitt välmående ska lyftas fram mer i det hälsofrämjande arbetet än vad som görs idag.

8.23 Korta operationsköerna

Tillgängligheten inom regionens opererande verksamheter är mycket ansträngd, andelen som får en operation inom vårdgarantins gränser är idag 8%. Andelen som får vänta i över 80 dagar på en operation ligger på 23%, väntetiderna har skjutit i höjden efter att operationsteamerna som plockades in har avvecklats. Det är inte värdigt att patienter i behov av en operation fastnar i långa operationsköer med i många fall ett fysiskt och mentalt lidande som följd. Sverigedemokraterna avsätter riktade medel för att på så vis ta tag i de långa väntetiderna.

- Nya arbetssätt och rutiner för att korta operationsköerna skall på plats omgående.

8.24 Religiöst neutrala arbetsplatser

Region Örebro läns arbetsplatser ska vara religiöst neutrala. Arbetsgivaren ska behandla alla anställda lika och ska inte bekosta eller tillhandahålla särskilda religiösa plagg eller symboler som en del av arbetskläderna. Region Örebro län ska som arbetsgivare hålla en enhetlig och professionell framtoning gentemot patienter och allmänhet, där fokus ligger på yrkesrollen och inte på den enskildes religiösa eller politiska övertygelse. En neutral hållning från arbetsgivarens sida värnar både likabehandlingen mellan medarbetare och förtroendet för verksamheten.

- Region Örebro län ska inte tillhandahålla eller bekosta religiösa plagg som en del av arbetskläderna.

8.25 Sjukvård 2.0 – en inriktning för mer vård och mindre administration

Sjukvården i Region Örebro län behöver mer än tillfälliga punktinsatser. För många patienter möter idag en vård där köerna är långa, där vägen till rätt behandling är krånglig och där vårdpersonalens tid alltför ofta äts upp av administration, dokumentation, möten och system som inte skapar patientnytta. Det är inte värdigt ett län där invånarna betalar skatt med förväntan om att få rätt vård i rätt tid.

Sverigedemokraterna vill därför genomföra en bred reform av hälso- och sjukvården i Region Örebro län: Sjukvård 2.0. Utgångspunkten ska vara enkel: Vårdpersonal ska vårda, patienter ska få hjälp snabbare och resurserna ska styras till vårdens kärnuppdrag. Varje arbetsuppgift som inte kräver sjukvårdsutbildning ska prövas, rensas bort eller flyttas till annan personal. Administration som kan skötas av vårdadministratörer ska inte ligga på läkare, sjuksköterskor, psykologer, kuratorer eller annan legitimerad vårdpersonal.

Regionen ska därför påbörja ett systematiskt arbete där vårdpersonalens arbetsdag kartläggs, onödiga arbetsmoment identifieras och scheman renodlas så att patientarbetet prioriteras före interna möten och administrativ rundgång. Regionen ska samtidigt bygga ut tillgången till vårdadministratörer genom egna utbildningsinsatser, fördjupat samarbete med utbildningsanordnare och möjlighet för studerande att börja avlasta vården redan under utbildningstiden.

Detta är inte en fråga om att enbart tillföra mer pengar till ett system som inte fungerar. Det handlar om att bygga om systemet från grunden. Regionens resurser ska användas till vård, inte till växande administration, symbolprojekt eller politisk överbyggnad. När vårdpersonal får göra det de är utbildade för stärks också arbetsmiljön, patientsäkerheten och regionens möjlighet att behålla och rekrytera kompetenta medarbetare.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ska årligen följa upp arbetet med Sjukvård 2.0, med särskilt fokus på minskad administrativ börda, kortare vårdköer, stärkt personalförsörjning, ökad patienttid och en mer jämlik tillgång till vård i hela länet. Målet är tydligt: Region Örebro län ska gå från ett system där patienter väntar och personalen hindras, till en sjukvård där patienten möter rätt kompetens snabbare, närmare och med högre kvalitet.

- Regionen ska skyndsamt påbörja utredning och inriktning av Sjukvård 2.0

9. Forskning och utbildning

I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 18 kap 2 (paragraf) fastslås att "regioner och kommuner ska medverka vid finansiering, planering och genomförande av dels kliniskt forskningsarbete på hälso- och sjukvårdens område, dels folkhälsovetenskapligt forskningsarbete. Regioner och kommuner ska i dessa frågor, i den omfattning som behövs, samverka med varandra och med berörda universitet och högskolor. Vi ser betydelsen av att forskning och utbildning vid Örebro Universitet kan sammankopplas med kompetensbehov och utveckling av nya tekniska lösningar vid Universitetssjukhuset i Örebro. Den kliniska forskningen, på alla nivåer, ska enligt vår uppfattning vila på vetenskaplig grund och vara fristående från politisk påverkan. De grundläggande värderingarna för denna beredning måste utgå dels från regioninvånarnas krav på jämlik vård över landet och ifrån förväntningarna på att vården kan erbjuda moderna och patientsäkra behandlingsmöjligheter. Finansiering sker i huvudsak via statlig ALF-ersättning för utbildning, statlig ALF- ersättning för klinisk forskning samt regionbidrag. Den statliga ALF-ersättningen sker dock inte med jämn fördelning till de sju olika universitetssjukhusregionerna. Region Örebro blir drabbat på ett negativt sätt. Vi i Sverigedemokraterna i region Örebro anser att det är viktigt att påpeka detta och att en jämnare fördelning av medel bör undersökas på riksdagsnivå.

Regionen ska prioritera den spetsforskning där vi redan är framstående och undvika att forska brett på "allt". Detta för att säkerställa att resurserna används effektivt och ger maximal utväxling inom områden där regionen har en befintlig styrkeposition eller tydlig potential att utveckla en sådan. Vidare ska satsningar på innovation tydliggöras och alltid kopplas till en konkret och mätbar nytta för regionen. Innan innovationsprojekt initieras eller finansieras inom forsknings- och utbildningsområdet ska en klar analys av förväntad nytta för regionens invånare, verksamheter eller ekonomi presenteras och väga tungt i beslutsprocessen. Region Örebro län ska stärka arbetet med extern forskningsfinansiering, särskilt inom EU:s program för hälsa, life science, digitalisering och regional innovationsutveckling. Arbetet ska inriktas på de forsknings- och innovationsområden där regionen har tydlig styrka eller potential, exempelvis kliniska studier, cancer och precisionsmedicin, hjärt-kärlsjukdom, infektion och inflammation, hälsodata, biobank, AI, nära vård, välfärdsteknik och odontologisk forskning.

Regionen ska därför ta fram en årlig plan för EU- och externfinansiering inom forskning och utbildning. Planen ska redovisa prioriterade utlysningar, ansvariga forskningsmiljöer, behov av medfinansiering, förväntad nytta för regionens invånare och hur projekten bidrar till regionens verksamhet och ekonomi. EU-finansierade projekt ska inte användas för bred projektverksamhet utan tydlig regional nytta, utan riktas till spetsområden där Region Örebro län har klinisk kompetens, patientunderlag, data, infrastruktur eller testmiljöer som stärker ansökan. Regionen ska årligen redovisa antal inlämnade ansökningar, antal beviljade projekt, beviljade EU-medel, regionens egen medfinansiering och vilka konkreta resultat som projekten har gett för patienter, medarbetare, verksamheter och ekonomi.

- Prioritera den spetsforskning där regionen redan är framstående och undvika att forska brett på "allt".
- Tydliggöra och kräva konkret nytta för regionen vid innovationssatsningar inom forsknings- och utbildningsområdet.
- Intensifiera arbetet med att aktivt söka medel från EU för forskning.

10. Kollektivtrafiknämnden

Uppdrag till Kollektivtrafiknämnden:

- Kollektivtrafiknämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för och lämpligheten i att införa ett autonomt transportsystem i Region Örebro län
- Kollektivtrafiknämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett sammanhållet kollektivtrafiksystem, där ett nät av expressbussar mellan länets kommuner kombineras med en dynamisk, anropsstyrd närtrafik dörr till dörr, som ett alternativ till dagens linjeuppbyggnad.

10.1 En tillgänglig kollektivtrafik i en levande landsbygd

Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig i hela regionen. Alltför stora neddragningar av busslinjer på landsbygden är förödande för de människor som valt att leva och verka utanför våra städer. När kollektivtrafikens konkurrenskraft stärks, vill vi utveckla det kollektiva resandet i stället för att avveckla detta inom stora delar av regionen. En väg att ytterligare stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft är att öka dess tillgänglighet inom regionens alla delar. Senare års neddragningar av reguljär linjetrafik i bland annat Sydnärke, där linjer ersatts av otillräcklig anropsstyrd närtrafik, visar att frågan är högst aktuell även inför 2027.

Medan det varit svårt att upprätthålla vissa linjer på grund av få resande, bör särskilda satsningar i dessa delar av länet göras med anropsstyrd trafik. Anropsstyrd närtrafik finns redan i hela länet, men behöver marknadsföras tydligare och vidareutvecklas. En modern kollektivtrafik är nödvändig i ett modernt samhälle, linjetrafiken passar kanske inte i dagens samhälle överallt. Prioritera och satsa på rätt saker inom kollektivtrafiken på landsbygden för att få en bättre kostnadstäckning.

Vi tillför därför riktade medel för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för våra medborgare som bor på landsbygden. För att upprätthålla eller att skapa fungerande kollektivtrafik i hela vår region avsätter Sverigedemokraterna i denna budget 20 miljoner kronor till att utveckla landsbygdstrafiken. Utöver denna riktade satsning tillför vi ytterligare 20 miljoner kronor genom en generell ramförstärkning, syftet med detta är för att få en ekonomi i balans inom länstrafikens verksamheter.

Vi vill att den fortsatta utbyggnaden av BRT-systemet Citylinjen i Örebro – etapp 2, stoppas. Etapp 1 är sedan hösten 2025 färdigställd och i drift, men vi ser ingen anledning att binda upp regionen vid ytterligare kostsam utbyggnad mot Vivalla, Lundby och Mellringe. I stället vill vi stärka kollektivtrafiken generellt och särskilt i regionens mer lantliga delar. Dessutom riskerar fortsatt utbyggnad av BRT att inverka negativt på framkomligheten för annan trafik vad avser några av Örebros viktigaste trafikleder. Länstrafiken framhåller att resandet ökat och restiderna kortats sedan etapp 1 togs i drift. Vi menar ändå att de stora investeringarna i etapp 2 måste vägas mot behoven i hela länet, där landsbygdens kollektivtrafik samtidigt dras ned. Därtill överklagades upphandlingen av etapp 2:s första delsträcka i december 2025 och måste göras om efter beslut i Förvaltningsrätten i Karlstad i januari 2026, vilket försenat byggstarten till tidigast september 2026. Det illustrerar de risker och merkostnader en fortsatt utbyggnad medför.

- Även landsbygden skall ha en tillgänglig kollektivtrafik

10.2 Öka tryggheten och servicen i kollektivtrafiken

Det är emellanåt svårt att upprätthålla trygghet och service inom kollektivtrafiken. Vi kommer att verka för att tryggheten blir säkerställd både för personal och resenärer. Antalet kontrollanter har utökats, men det är också viktigt att insatserna riktas till de områden där de behövs som mest. Enligt uppgifter i media från 2024 uppges att fuksåkandet då kostade regionen och länstrafiken mellan 15 och 16 miljoner kronor varje år. Stora biljettintäkter går förlorade via dålig betalningsmoral. Vi Sverigedemokrater vill därför att kontrollverksamheten skärps ordentligt. Våra förslag till ökad trygghet för alla resenärer gäller i högsta grad då det rapporterats om att såväl kontrollanter som chaufförer blivit utsatta för hot och våld. Sverigedemokraterna menar att man ska genomföra flest biljettkontroller där problemen med betalningsvägran anses vara störst. Vi föreslår därför att civilklädda kontrollanter skall kunna sättas in där problem ofta kan uppstå.

Sedan föregående budget har tidöregeringen tillsammans med Sverigedemokraterna lämnat en lagrådsremiss om ett förslag till en ny lag om kollektivtrafikskydd, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2027, det vill säga under budgetåret. Lagen ställer krav på ett systematiskt och förebyggande skyddsarbete vid utpekade stationer, terminaler och knutpunkter, bland annat risk- och sårbarhetsanalyser, skyddsplaner samt utbildning och övning av personal. Parallellt har ett förslag om enhetligare ordningsregler för kollektivtrafiken lämnats med samma föreslagna ikraftträdande. Region Örebro län bör säkerställa att resurser och rutiner finns på plats för att leva upp till de nya kraven, vilket vi ser som ett välkommet stöd för våra förslag om ökad trygghet.

- Betalningskontroller ska vara effektiva och riktas till de områden där de behövs mest, så att en god betalningsvilja i kollektivtrafiken kan upprätthållas.
- Civilklädda kontrollanter ska sättas in där problem ofta uppstår.

10.3 Framtidens kollektivtrafik – Autonoma transportsystem

För att möta framtidens transportbehov och öka tillgängligheten, inte minst på landsbygden och för att komplettera befintlig linjetrafik, behöver Region Örebro län aktivt undersöka och anamma ny teknik. Autonoma (självkörande) fordon har potential att revolutionera kollektivtrafiken genom att erbjuda flexibla, mer behovsanpassade och på sikt potentiellt mer kostnadseffektiva transportlösningar. Tekniken är inte längre enbart en framtidsvision då de första självkörande bussarna började testas i Sverige redan 2018 i Kista, och sedan dess har ett flertal pilotprojekt genomförts runt om i landet, bland annat i Linköping och Göteborg. Utvecklingen har gått snabbt sedan dess: i Göteborg sattes hösten 2025 Sveriges första stora självkörande buss i ordinarie linjetrafik i en komplex stadsmiljö, och i de svenska fjällen (Sälen och Idre) pågår 2025–2027 ett pilotprojekt med autonoma elbussar särskilt inriktat på glesbygd. Linköpingsprojektet förnyas med nya fordon under 2027.

Erfarenheterna från dessa svenska pilotprojekt, liksom internationella satsningar, visar att tekniken kontinuerligt mognar och att passageraracceptansen i regel är hög. Studier indikerar att resenärer upplever färden som trygg och bekväm. Utmaningar har identifierats gällande drift i vissa väderförhållanden och interaktion i komplexa trafikmiljöer, men detta är områden där utvecklingen går snabbt framåt.

Region Örebro län bör ta en aktiv roll i denna utveckling. Det handlar inte längre om tekniken kommer, utan hur vi bäst kan implementera den för att gagna våra invånare. Detta blir än mer aktuellt eftersom EU sedan 2022 har ett gemensamt regelverk för typgodkännande av automatiserade körsystem (kommissionens genomförandeförordning (EU) 2022/1426), i dag begränsat till mindre serier och vissa användningsfall. En bredare marknadsintroduktion av större fordonsserier väntas framöver, förutsatt att regelverk och ansvarsfördelning kommer på plats. Transportstyrelsen handlägger tillstånd för försöksverksamhet med automatiserade fordon på allmän väg och har tagit fram underlag om vad som krävs för en introduktion av helautomatiserade fordon i Sverige.

Samtidigt har företrädare för bland annat Svensk Kollektivtrafik, Västtrafik, Region Stockholms trafikförvaltning (SL) och Skånetrafiken varnat för att svenska städer kan bli oreglerade testplatser för utländska techbolags robottaxitjänster, på bekostnad av den samlade kollektivtrafiken. Vi menar att autonom trafik i Örebro län bör utvecklas offentligt styrt och som ett komplement till den befintliga kollektivtrafiken – inte på dess bekostnad. Genom att utreda möjligheterna att införa ett lämpligt autonomt transportsystem kan regionen ligga i framkant. Detta kan initialt ske genom ett pilotprojekt för att testa tekniken i vår regionala kontext, utvärdera nyttan för resenärerna, driftssäkerheten och de ekonomiska aspekterna. Utredningen bör även undersöka möjligheter till extern medfinansiering, exempelvis via olika typer av innovationsstöd.

Med en befintlig teknisk grund och ackumulerad kunskap från tidigare projekt är det nu främst den politiska viljan och konkreta handlingsplaner som behövs för att Region Örebro län ska kunna dra nytta av denna innovation.

- Kollektivtrafiknämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för och lämpligheten i att införa ett autonomt transportsystem i Region Örebro län

10.4 Utreda morgondagens kollektivtrafik

Kollektivtrafiken får inte vara ett löfte som bara infrias i tätorten. För den som bor på landsbygden är dagens system alltför ofta en karta full av nedlagda hållplatser och bussar som aldrig kommer. Samtidigt växer underskotten. Vi nöjer oss inte med att lappa och laga en modell som spricker i sömmarna utan vill tänka om från grunden.

Vår vision är enkel: det ska gå att bo var som helst i Örebro län och ändå kunna pendla till jobbet, ta sig till vården eller hälsa på familjen. Varje dag, året runt. Vägen dit är ett sammanhållet system i två delar som hänger ihop till en enda resa.

Ryggraden är ett nät av snabba expressbussar som binder samman Örebro resecentrum med samtliga av länets elva övriga kommuner. Tanken är täta avgångar och generösa trafiktider från tidig morgon till sen natt, så att bussen blir ett verkligt alternativ även för den som börjar arbeta klockan sju. Inne i Örebro tätort behålls ett antal ordinarie stadslinjer med hög turtäthet, medan de gamla landsbygds- och tvärlinjerna ute i kommunerna ersätts av något bättre.

Den andra delen är en modern, anropsstyrd närtrafik som tar resenären den allra sista biten ända fram till dörren, också där bussen aldrig tidigare gått. Mindre fordon stationeras lokalt i varje kommun och samordnas med expressbussarna, så att man slipper långa väntetider och krångliga byten.

Ambitionen är att den som bor en bit från närmaste hållplats ska kunna bli upphämtad inom kort tid efter bokning och köras dörr till dörr, och att äldre och personer med nedsatt rörelseförmåga ges särskild prioritet. En sådan trafik kan dessutom avlasta både färdtjänsten och regionens sjuk- och serviceresor. Allt detta ska gå att boka som en enda resa, på en enda biljett från din bostad till din slutdestination. Det handlar inte om teknik för teknikens skull, utan om att sätta resenärens först och göra tillgänglighet till en verklighet i hela länet, inte ett tomt modeord i ett vackert formulerat dokument.

Tekniken finns. Det som krävs nu är politisk vilja att pröva något nytt. Vi vill inte låsa fast oss vid en färdig ritning, utan låta regionen förutsättningslöst utreda hur ett sådant system kan utformas och väga det mot dagens linjeuppbyggnad med tillgänglighet för landsbygden, resenärsnytta och en ekonomi i balans i centrum.

- Kollektivtrafiknämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett sammanhållet kollektivtrafiksystem, där ett nät av expressbussar mellan länets kommuner kombineras med en dynamisk, anropsstyrd närtrafik dörr till dörr, som ett alternativ till dagens linjeuppbyggnad.

11. Regional tillväxt

11.1 Överlåt huvudmannaskapet vid Kävesta samt Fellingsbro folkhögskolor

113 av Sveriges 152 folkhögskolor har huvudmän i form av olika folkrörelser, ideella organisationer, stiftelser samt föreningar. Folkhögskolorna får sin finansiering från sina huvudmän, men även statsbidrag för att kunna bedriva sina verksamheter. Kävesta folkhögskola driver idag kurser i dans, musik, form och konst samt en allmän linje. Givetvis hade vi gärna sett att Region Örebro län hade haft kvar denna verksamhet. Men i en tid av en ekonomisk obalans i regionen, väljer vi att prioritera kärnverksamheterna, där bland annat hälso- och sjukvården är i ett behov av ekonomiska tillskott.

Fellingsbro folkhögskola har ett flertal kurser som stämmer väl in gentemot regionens uppdrag, då flera av utbildningarna inriktar sig mot vårdyrken. Här ser vi att de kurser som har fokus mot just vårdyrken och teckenspråkstolkning, med fördel kan fortsatt finansieras av regionen. Därmed anser vi att uppdraget att förvalta samt vara huvudman för Fellingsbro folkhögskola inte behöver ligga under regionens ansvar, utan kan avyttras, alternativt delfinansieras med regionala medel.

Sverigedemokraterna avsätter ekonomiska medel i vårt budgetförslag till Fellingsbro folkhögskola, syftet med detta är att säkerställa att de kurser som har ett nära samband med regionens kärnuppdrag ska lyftas fram och prioriteras av en ny aktör.

- Avyttra huvudmannaskapet för Kävesta samt Fellingsbro folkhögskolor.
- En sammanslagning med Kulturnämnden skall verkställas eftersom samordningsvinster föreligger, detta leder till minskade kostnader.
- Ge nämnden för Regional Tillväxt i uppdrag att undersöka möjligheterna till andra driftsformer och utreda ett annat huvudmannaskap för Fellingsbro samt Kävesta folkhögskola.

11.2 SMR-reaktor i Örebro län

Uppdrag till Regionala tillväxtnämnden:

- Att undersöka förutsättningarna för en framtida etablering av SMR-reaktor i Örebro län.

Vi behöver i Region Örebro län ta ansvar för energiförsörjningen, bidra till utveckling och gynna företag. Energiförsörjningen är centralt viktig för hela vårt samhälle, för medborgare, företag och verksamheter. Elpriserna måste vara rimliga, det behöver finnas tillräcklig och jämn tillgång på el, dessutom behöver det i Sverige produceras mycket mer el än tidigare eftersom verksamheter elektrifieras i allt högre grad. Därför behövs mer och pålitlig energi och satsningar på SMR-reaktorer (Small Modular Reactors).

Sverigedemokraterna ser behoven av fossilfri el, pålitlig energitillgång och ett hållbart, miljö- och klimatanpassat energisystem. Dagens negativa läge i Sverige med höga elkostnader, brist på tillräckligt med tillförlitlig, robust och planerbar fossilfri el, måste mötas upp med välfungerande lösningar. Flera måste ta ansvar för att få fram en pålitlig energiinfrastruktur i Sverige. Här utgör regionerna och vår region en viktig del.

Nuvarande regering har gått fram med lagförändringar på nationell nivå för att bland annat tillåta anläggning av kärnkraftsreaktorer på fler platser än de idag tre tillåtna och för att tillåta fler antal reaktorer. Tidöavtalet innebär att nödvändig lagstiftning ska utarbetas. Nuvarande nationell lagreglering medger att det inte längre behöver inväntas att redan nu lägga fram en positiv inställning för etablering i regionen och påbörja planering. En sådan viljeinriktning skulle visa innovationsintresse, ansvarstagande och tidigt möjliggöra satsningar och samverkan. Det skulle bidra till möjliga näringslivssatsningar och utveckling i regionen, genom visad vilja till säkrande av elproduktion och tydlig innovationsvilja.

Traditionellt har investeringar i kärnkraftsreaktorer inneburit stora summor. Genom den tekniska utvecklingen kan kommuner, regioner och företag framöver ha råd med de mindre serietillverkade SMR-reaktorerna. Enligt rapportering har redan flera svenska kommuner visat intresse för SMR-reaktorer, som innebär lägre investeringskostnader. I exempelvis Finland, Estland (där Sverige genom Vattenfall deltar i SMR-utveckling), Frankrike och Kanada satsar man på minireaktorer, intresse finns även i Storbritannien, Polen och USA.

Den nya regeringen 2022 med Sverigedemokraterna som stöd, ställer sig positiva till att förändra lagstiftningen så att etablering av fler kärnkraftsreaktorer på fler platser ska bli möjligt, samverkan och planering för detta har påbörjats. För att öka elproduktionen och bidra till ett välfungerande energisystem samt möjliggöra utveckling och jobbtillfällen, bör Region Örebro län visa intresse för detta, söka samarbetspartners (möjligen närliggande regioner och andra intressenter) och undersöka möjligheterna för eventuell etablering av SMR framåt i tid.

- Region Örebro län ska undersöka förutsättningarna för en framtida etablering av SMR-reaktor i Örebro län.

11.3 Avveckla Region Örebro läns deltagande i Central Sweden

Uppdrag till Nämnden för Regional tillväxt:

- Att verka för att avsluta samarbetet med Central Sweden.

Central Sweden är en ideell förening vars medlemmar är Region Dalarna, Region Gävleborg och Region Örebro län. Målet med Central Sweden är att utifrån ett EU-perspektiv bidra till förverkligandet av medlemmarnas regionala utvecklingsstrategier och program. Region Örebro län har en naturlig attraktionskraft utifrån sitt geografiska läge, med goda kommunikationsvägar till många större städer. Sveriges största järnvägsknutpunkt ligger i länet, vilket skapar förutsättningar för en god regional utveckling.

Med tydligare uppdragsbeskrivningar till Central Sweden samt ett ökat fokus mot regionens nytta av detta samarbete så kan vi se potentiella fördelar med denna samverkansform. Under senare år har inget konkret presenterats som har varit av nytta för regionen, Region Örebro län är tillsammans med övriga Sverige nettobetalare till Eu vilket inte kan anses vara till gagn för regionens skattebetalare. Vi anser inte att vinsten med deltagandet i Central Sweden motsvarar kostnaden och väljer därför att avsluta deltagandet.

- Samarbetet med Central Sweden ska avslutas.

11.4 En attraktiv region

Vi anser att Regional Tillväxt är en viktig och central medspelare inom området att utveckla och konkurrenslyfta Region Örebro län. Arbetet med innovation och utveckling är viktig för att regionen ska kunna tillgodogöra sig vinster utefter de reella behov som vi ser idag. De driftramar och resultat som speglar nämndens uppdrag visar på att det finns utrymme för att göra en del besparingar inom dess verksamheter. Vidare anser vi att regional tillväxtnämnd i sitt uppdrag ligger nära kulturnämnden med sitt arbete med inriktning mot det kulturella arbetet. Nämndernas förvaltning är idag densamma och vi ser fördelar med att slå samman dessa nämnder, på det viset effektiviserar samt lyfter vi fram fokus i nämndernas uppdrag mot både kultur som näringsliv.

Utbildning och kompetensförsörjning är a och o för att Region Örebro skall kunna vara attraktiv, konkurrenskraftig och en central kraft i landets tillväxt. Försvarsindustrin har en hög orderingång vilket bidrar till att flera små och medelstora företag gynnas positivt, efterfrågan på arbetskraft är stor i de västra länsdelarna vilket är en tuff utmaning sett ur ett konkurrensperspektiv. Att Försvarsmakten rustar och etablerar sig i regionen kommer bidra till att fler arbetstillfällen kommer uppstå. För att möta arbetsmarknadens behov behöver vi fokusera på att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för att stå rustade inför framtiden.

- Utbildning och kompetensförsörjning i närmre samråd med näringslivet och regionen skall genomföras för att få en sammanhållen näringslivsstrategi
- En sammanslagning av regionens tillväxtnämnd och kulturnämnd skall utredas.

12. Servicenämnden

12.1 Högre krav på lokalproducerade livsmedel i regionens upphandlingar

Uppdrag till Servicenämnden:

- Att styra upphandlingsavtal till lokala producenter och över tid använda lokalproducerade varor av de varuslag som tillverkas i länet i så stor utsträckning som möjligt.
- Att övrig upphandling riktar in sig till producenter i närområdet inom Sverige. De varor som finns i Sverige ska upphandlas här.
- Att säkerställa att vi upphandlar svenska animaliska produkter till våra verksamheter.

Sverigedemokraterna ser det som en självklarhet att alla måltider som serveras i regionens regi ska följa svenska miljö- och djurskyddslag, vara antibiotikafria och i största möjligaste mån också lokalproducerade. Att gynna våra lokala leverantörer av kött, ägg, mjölk, grönsaker och övriga produkter som används inom regionens verksamheter borde vara en självklarhet. Av de produkter som inte produceras i vår region, ska bara svenska köttprodukter köpas in. Då följer vi svenska miljö- och djurskyddsregler, håller nere antibiotikaanvändandet och dessutom gynnas både länets och svenska företag och Sveriges självförsörjningsgrad höjs. Detta är ännu viktigare idag när vi ser effekterna av den destruktiva politik som förts bakåt i tiden, där energi- och bränslepriserna skenat och drabbat alla invånare hårt, inte minst lantbrukarna. Kostnaderna för bland annat el, diesel, foder och gödsel har ökat kraftigt. Sverigedemokraterna har genom Tidösamarbetet gjort mycket för att underlätta för dessa effekter och kommer fortsätta det arbetet framåt.

Självförsörjningsgraden i Sverige ligger på skrämmande låga 50 %, varannan tugga vi tar är alltså importerad. Vi som region kan och bör påverka allt vi kan, för att inte förvärra situationen regionalt och nationellt. Fler borde vara rejält oroad över hur situationen ser ut. Regionen är via sin upphandling och sina inköp av livsmedel en relativt stor kund på marknaden. Med politiska viljeriktningar och tydliga målsättningar kan vi både påverka utbudet och förutsättningar för producenter inom länet och i närområdet. Detta innebär att vi har möjlighet att, i inte helt obetydlig utsträckning, påverka de lokala livsmedelsproducenternas förutsättningar genom de krav vi ställer i våra upphandlingar.

I syfte att skapa förutsättningar för aktörer att stärka sin konkurrenskraft, främja svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och minska vår sårbarhet vid eventuella kriser, vill Sverigedemokraterna ändra regionens fokus kopplat till ekologiskt till att istället inrikta sig på lokalproducerade livsmedel. Även ur beredskapssynpunkt är detta en ytterst viktig målsättning för att öka matproduktionen i länet.

I enlighet med EU:s frihandelsavtal kan vi dock inte uteslutande handla från svenska producenter, därför ställer vi kravet att svenska regelverk ska uppfyllas och motsvarande nivå av svensk djurskyddslagstiftning måste upprätthållas av producenten vid inköp och upphandling av animaliska livsmedel. Vegetabiliska livsmedel ska i första hand köpas in från lokala producenter och i andra hand från vårt närområde. Samt att man i upphandlingarna trycker mer på låga utsläpp för transporter då detta gynnar mer lokal- och närproducerade varor.

Antibiotikaresistens är en av vår tids största hot. Hela världen är uppbyggd runt antibiotikan. Blir den obrukbar står vi inför stora problem världen över där många kommer att dö av sjukdomar som vi i de flesta fall överlever idag. Antibiotika är även en förutsättning, bland annat när man genomför transplantationer, proteskirurgi, vid prematur vård och intensivvård.

Även flyktingar och migranter i behov av slutenvård i nära anslutning till ankomst bör man ha observans på för att upptäcka resistent bakterier på ett så tidigt stadium som möjligt. Vi ska ha en regelbunden undersökning av känsliga verksamheter och målet för att hygienreglerna inom sjukvården följs ska vara 100 procent. Att självförsörjningsgraden nationellt på framför allt kött och mjölk ligger på omkring 50 procent och sjunker är ytterst alarmerande ur många perspektiv: miljömässiga, ekonomiska, djurskydds- och inte minst ur ett krisberedskapsperspektiv.

Viltkött – särskilt från vildsvin – är en resurs som finns i stora mängder lokalt. Det finns numera stora möjligheter att köpa in vildsvinskött till regionens verksamheter. Detta bidrar till att minska beroendet av importerat kött, minskar viltolyckor och skador på jordbruket och trädgårdar. Det hjälper till att uppfylla den nationella livsmedelsstrategins övergripande mål om en ökad livsmedelsproduktion som är hållbar och konkurrenskraftig. Sverigedemokraterna ser en stor potential i att regionen framåt ska köpa in vildsvinskött till verksamheterna. Det gynnar både befolkningen, de lokala företagen och hållbarheten i länet.

- Ökad andel lokal- och närproducerade varor i våra verksamheter
- Animaliska livsmedel ska endast köpas in från producenter som uppfyller kraven enligt svenska regelverk och i motsvarande nivå med svensk djurskyddslagstiftning.
- Köpa in och servera vildsvinskött och annat lämpligt viltkött i våra verksamheter
- Höj regionens självförsörjningsgrad.

13. Folktandvårdsnämnden

Uppdrag till Folktandvårdsnämnden:

- Utred möjligheten att tillfälligt ändra i prioriteringsordningen för att få in fler betalande patienter och därmed hjälpa upp den svåra ekonomiska situationen.
- Folktandvårdsnämnden ska ta fram en modell för att aktivt återrekrytera pensionerade tandläkare och tandläkare som tidigare lämnat Folktandvården till tidsbegränsade och flexibla uppdrag med inriktning på handledning av tandläkare med kort yrkeserfarenhet.
- Stärka fokus på att uppnå en större produktionseffektivitet i verksamheterna

Sverigedemokraterna ser tandvården som en central del av välfärden, och ingen svensk medborgare ska behöva avstå från nödvändig tandvård på grund av ekonomiska skäl. Vår vision är att kostnaden för tandvård på sikt ska harmoniseras med övriga sjukvårdskostnader. Innan en sådan nationell reform är på plats, är det avgörande att Folktandvårdsnämnden arbetar aktivt för en ekonomi i balans och en effektiv verksamhet.

Folktandvårdsnämndens ekonomiska utmaningar, delvis kopplade till svårigheter att erbjuda tider till vuxna betalande patienter i tillräcklig omfattning, kräver fortsatta åtgärder. Att säkerställa att intäkterna motsvarar kostnaderna är en prioritet.

För att stärka Folktandvårdens verksamhet och ekonomi föreslår vi följande inriktningar och åtgärder:

Verksamheten ska ha ett tydligt fokus på att säkerställa korrekt debitering enligt gällande riktpislista. Detta är en grundläggande förutsättning för en sund ekonomi och rättvis behandling av patienter.

Arbetet med rekrytering av tandläkare, tandhygienister och eventuellt tandsköterskor ska fortsätta aktivt. Kompetensförsörjningen är kritisk för att kunna möta vårdbehovet i länet. I detta sammanhang ska projektet Solo Team (Kumla-Laxå), som syftar till att avlasta tandläkare genom ökat ansvar för tandsköterskor, stödjas och vidareutvecklas för att optimera resursanvändningen och förbättra arbetsmiljön.

För att öka intäkterna och tillgängligheten ska det finnas ett fokus på att höja andelen bokad tid. En målsättning om en ökning på 2 % av bokad tid, vilket beräknas kunna generera cirka 10 miljoner kronor på årsbasis, bör eftersträvas.

Det är viktigt med transparens gällande omprioriteringar i Folktandvårdens prioriteringslista. Eventuella förändringar ska kommuniceras tydligt och motiveras.

Det är kostsamt att driva många små kliniker på landsbygden, särskilt eftersom lokalerna ofta har stora ytor med höga driftkostnader. Samtidigt omfattas även dessa små verksamheter av samma omfattande krav på hållbarhet, tillgänglighet och anpassning som de stora Folktandvårdsklinikerna, de har alltså högre krav än de små privata mottagningarna. För att kunna behålla en god tillgänglighet i glesbygd och samtidigt minska underskotten, bör kraven på våra mindre folktandvårdsmottagningar ses över. En mer flexibel och anpassad regelmodell skulle kunna skapa bättre förutsättningar för fortsatt närvaro på landsbygden.

Slutligen är det avgörande att uppsatta produktionsmål uppnås. Detta kräver kontinuerlig uppföljning och vid behov justering av arbetssätt och resursallokering för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig tandvård i hela länet.

Sverigedemokraterna avsätter riktade medel dels för att höja ersättningsnivån för barntandvården och för att möjliggöra nyrekryteringar av tandläkare och hygienister. Syftet med detta är att få en bättre ekonomi i folktandvården och attrahera privata aktörer att ta ett större ansvar om att erbjuda barntandvård på deras kliniker. Allt detta för att faktiskt kunna frigöra fler resurser för att öka tillgängligheten och få ned köerna inom verksamheten.

13.1 Återrekrytera erfarna tandläkare som handledare

Folktandvårdens enskilt största utmaning, på både kort och lång sikt, är bristen på erfarna handledare. Många nyutbildade tandläkare behöver omfattande handledning, vilket belastar erfarna kollegor och tar tid från deras patientarbete. Att ersätta en erfaren behandlare som slutar kostar förvaltningen omkring en miljon kronor, och flera av länets mest erfarna tandläkare går i pension de närmaste åren.

En grupp som idag inte tas tillvara systematiskt är pensionerade tandläkare och tandläkare som tidigare lämnat Folktandvården. Många av dem kan antas vara intresserade av tidsbegränsade och flexibla uppdrag inriktade på handledning, utan att återgå till full klinisk tjänst. Sverigedemokraterna vill därför att Folktandvårdsnämnden tar fram en modell för att aktivt återrekrytera denna grupp till handledningsuppdrag. Arbetet bör samordnas med den översyn av introduktion, handledning och traineeprogram som redan ska genomföras under 2026 och återrapporeras till nämnden senast i samband med delårsrapporten 2026.

- Utredda möjligheten till att tillfälligt ändra i prioriteringsordningen för att motverka underskottet i finanserna.
- Utredda konsekvenserna av att ha något lägre krav på de små folktandvårdsmottagningarna på landsbygden
- Folktandvårdsnämnden ska ta fram en modell för att aktivt återrekrytera pensionerade tandläkare och tandläkare som tidigare lämnat Folktandvården till tidsbegränsade och flexibla uppdrag med inriktning på handledning av tandläkare med kort yrkeserfarenhet.
- De uppsatta produktionsmålen ska uppnås.
- Folktandvårdsnämnden ska säkerställa korrekt debitering enligt riktpislistan.
- Folktandvårdsnämnden ska fortsätta att aktivt fokusera på rekrytering av tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor.
- Folktandvårdsnämnden ska stödja och utveckla projektet Solo Team (Kumla-Laxå) för att avlasta tandläkare genom ökat ansvar för tandsköterskor.
- Folktandvårdsnämnden ska fokusera på att höja andelen bokad tid med en målsättning om 2 %, vilket beräknas generera 10 miljoner kronor på årsbasis.
- Folktandvårdsnämnden ska vara transparent med omprioriteringar som görs i prioriteringslistan.
- Höj ersättningsnivåerna för barntandvården.

14. Kulturnämnden

Uppdrag till Kulturnämnden:

- Att utreda och utveckla möjligheterna till digital spridning av kulturutbud som ägs eller delägs av Region Örebro län, exempelvis teater och orkester, samt söka aktivt samarbete med länets kommuner för att öka delaktigheten i och utbudet av digital kultur i Örebro län.
- Att utveckla och inrätta en regional kulturarvsfond i Örebro län, med särskild finansiering som fastställs i budgeten.
- Att utveckla en satsning på beredskap för kulturarvet, genom att utbilda och stötta länets kommuner och olika kulturarvsaktörer i arbetet med skydd av kulturarvet, med särskild finansiering som fastställs i budgeten.
- Att utveckla en satsning på samverkan med skolorna i länet för att fler elever ska besöka kulturarvsplatser och för att experter i kulturarvsfrågor ska kunna besöka skolor.

Kulturen berör oss genom att påverka våra känslor och sinnen, den ger oss kunskap, utbildar, utvecklar och fogar oss samman. Dessutom har kulturen stor betydelse för att belysa och förmedla vårt kulturarv. Vår viktiga kulturhistoria återfinns exempelvis i slöjd, hembygdsgårdar, museer, konst, musik och litteratur. Detta är värden som måste bevaras såväl för nuet som för framtiden. Region Örebro län har, likt resten av samhället, påverkats av den senaste tidens period med hög inflation och kraftiga räntehöjningar, vilket har lett till ökade kostnader och ett ansträngt ekonomiskt läge. Även om inflationen nu har dämpats och räntorna har börjat sjunka, kvarstår behovet av noggrann ekonomisk hushållning och att alla kostnader ses över. För att möta det ansträngda ekonomiska läget och möjliggöra prioriterade satsningar föreslås följande besparingar inom Kulturnämndens ram: kostnaderna för administration och personal minskas med 3 miljoner kronor och övriga kostnader, såsom medel för egna projekt, minskas med 3 miljoner kronor. Vidare gör vi en samlad satsning på 15 miljoner kronor som tillskjuts Kulturnämnden för att stärka och utveckla kulturen och kulturarvet i länet. Fördelningen mellan de enskilda satsningarna avgörs inom nämndens ram. Våra skattemedel skall alltid användas för medborgarnas bästa.

Sverigedemokraternas inriktning är att det är regionens kärnverksamheter som skall prioriteras. Vården måste ges fortsatta möjligheter att kunna erbjuda en patientsäker och kvalitativ vård till regionens alla medborgare. Denna inriktning måste vägas mot alla övriga regionens verksamheter. Kultur- och fritidsnämnden har den viktiga uppgiften att möjliggöra en bred och kulturell verksamhet för länets alla invånare. Denna viktiga del av regionens verksamhet skall främst säkras via regionalt ägda verksamheter och samarbetsavtal med kulturintressen av särskilt stort intresse.

Vi vill prioritera och stimulera regionalt ägda och delägda verksamheter som Örebro Länsteater, Martin Mutter, Länsmuseum, Länsmusiken och länets folkbibliotek. Biblioteken är särskilt viktiga med brett utbud, hög profession och tillgängliga för de allra flesta länsbor. De medel som frigörs genom omprioriteringar möjliggör bland annat en satsning på länsmuseum. Som en del av den samlade satsningen avsätter vi medel för att möjliggöra långsiktig verksamhet med fokus på det historiska lokala kulturarvet i vårt län för länsmuseumets centrala verksamhet och de övriga kulturhistoriska platser och verksamheter länsmuseum äger och driver. Verksamhetsplanerna är centralt styrda av Region Örebro län. Härigenom ges ansvaret till Kultur- och fritidsnämnden för att fördela den ram som vi här fördelar.

För att ge Örebro Länsteater bättre förutsättningar att optimera och utveckla sin verksamhet vill vi ta bort kravet på en fast ensemble. Detta är inte en besparingsåtgärd, utan handlar om att ge teatern större frihet att anpassa sin verksamhet efter behov och möjligheter. Kravet på fast ensemble bör därför tas bort i ägardirektiven och i kulturplanen

Samtidigt behöver kultur och kulturarv gynnas. Därför bör regionen se över möjligheter inom den finansiella ramen vi föreslår, att gynna kultur och kulturarv på nya sätt. Inte minst viktigt är att samverka med näringslivet och andra verksamheter utanför den regionala, och verka för att knyta dessa till de satsningar som man avgör bör genomföras. Folkligt förankrad kultur och kultur som många invånare på olika platser runt om i länet kan ta del av är viktigt. Det ligger i samhällets intresse, och är även en demokratifråga, att människor på landsbygden och i mindre orter kan ta del av och utöva olika kulturformer, för ökat välmående och känsla av sammanhang. Kultur och en meningsfull fritid är starkt kopplad till hälsa och välmående. Regionen ska fokusera på lokal förankring, länstypisk kultur, lärande och det svenska språkets betydelse. Stöd ska ges till kommuners arbete med kultur i skolan, exempelvis genom att underlätta besök på historiska platser.

En högre grad av självfinansiering bör eftersträvas och nya sätt till finansiering undersökas, såsom samverkansprojekt och sponsring. Även crowdfunding kan vara en väg att få in privat finansiering till kulturen, med Kalmar läns museums modell som förebild. Eftersom crowdfunding handlar om att få fram privat finansiering belastar det inte budgeten, men möjligheten bör tas till vara. EU:s strukturfonder, som Kreativa Europa, kan och bör användas i större utsträckning. Myndigheten för kulturanalys, som redovisar kulturprojekt inom EU:s struktur- och investeringsfonder 2022, visar att av 226 svenska projekt genomfördes bara ett i Örebro län. Här finns stora utvecklingsmöjligheter där våra kulturella näringar kan ta vara på EU:s strukturfonder. Så länge resurser går till Sveriges EU-medlemskap ska pengar sökas tillbaka för att komma svensk kultur till godo.

14.1 Skydda och bevara länets kulturarv

Kulturarvet, det som tidigare generationer skapat, är centralt viktigt att bevara, levandegöra och lyfta fram samt föra vidare till samtida och framtida generationer.

Omvärldsläget är idag sådant att större insatser behövs när det gäller att öka skyddet för föremålssamlingar, samt kulturhistoriska anläggningar och byggnader. I ett ökat skydd bör ingå åtgärder mot stöld, förstörelse, säkring när det gäller risker för brand, vattenskador på grund av översvämning med mera. För att ytterligare stärka detta arbete görs en särskild satsning för ökad beredskap för kulturarvet

Skydd bör gälla alla de lokaler, föremålssamlingar, kulturmiljöer och anläggningar som Örebro länsmuseum ansvarar för. Läns museet bör även ges möjligheter att stötta andra sammanslutningar som äger och förvaltar kulturhistorisk egendom eller ansvar för sådan, när det gäller skydd från katastrofer och förstörelse. Regionen ska prioritera och arbeta aktivt för att lyfta fram, bevara och tillgängliggöra regionens kulturarv och särskilt stötta aktörer som hembygdsföreningar. Läns museet bör även ges ännu större möjlighet än idag att stötta andra instanser såsom hembygdsföreningar eller privata ägare när det gäller kunskapsförmedling, vård och bevarande. Vårt lokala kulturarv är ovärderligt och ska bevaras, skötas om och skyddas.

Beredskapsarbetet får inte stanna vid läns museets egna samlingar. Det försämrade säkerhetsläget med krig i vårt närområde, liksom den kulturarbrottslighet i form av förstörelse, vandalisering, stölder och olovlig handel som förekommer, gör det nödvändigt att höja beredskapen och säkerheten även för kulturarvet. På nationell nivå har regeringen manat till ökad beredskap och inrättat ett råd för beredskapsplanering och skydd av kulturarv, och Riksantikvarieämbetets regleringsbrev för 2025 anger att särskilda åtgärder ska vidtas för att stärka skyddet av kulturarvet.

Detta arbete behöver nu byggas upp och konkretiseras även på lokal och regional nivå. Satsningen bör omfatta planering för utrymning, flyttning och evakueringslokaler, beredskapsorganisation, säker lagring och säkerhetskopiering av kulturarvsdata samt ökad fysisk och digital säkerhet, däribland skydd mot cyberangrepp och skalskydd. Örebro läns museum och andra aktörer som äger eller förvaltar kulturarv – inte minst hembygdsföreningarna – ska involveras, och satsningen ska omfatta både att informera om behovet och att konkret ta fram beredskapsplaner för kulturarvsaktörer.

- Möjliggör för läns museet att öka skyddet av föremålssamlingar, kulturhistoriska miljöer, anläggningar och byggnader inom museets ansvarsområde samt möjliggör att museet bistår andra aktörer när det gäller hur skyddet av deras kulturhistoriska egendom eller ansvar.
- Möjliggör för läns museet att ytterligare bistå andra kulturarvsbärare med kunskap om vård, bevarande och kunskapsförmedling.
- Kulturnämnden ska satsa på beredskap för kulturarvet, genom att utbilda och stötta länets kommuner och olika kulturarvsaktörer i arbetet med skydd av kulturarvet samt genomföra framtagande av beredskapsplaner.
- Kulturnämnden ska prioritera och arbeta aktivt för att lyfta, bevara och tillgängliggöra regionens kulturarv, samt särskilt stötta aktörer som hembygdsföreningar.

14.2 Inriktning och tillgänglighet

Vi menar att det är viktigt med lokal förankring, att lyfta historia och kulturarv, att ta fasta på det som kan vara intressant för länet i stort, det som är typiskt i länet, det som kan vara intressant för många människor i just vårt län samt landsbygdsperspektivet. Samhällets institutioner såsom museer och läns museet, bidragsgivande från kommuner och från region Örebro län, bibliotek och andra samhälleliga verksamheter bör i hög grad främja lärande, information och pedagogik, att människor ska få möjlighet att lära sig saker genom kulturen och om vår historia och vårt kulturarv. Centralt viktigt för att främja kultur är svenska språket, att gynna läsande och skrivande där folkbiblioteken har en viktig roll.

Betydligt mer bör göras för att generellt lyfta upp kulturarvet inom kulturområdet och kulturella satsningar. Folkligt förankrad kultur och kultur som många invånare på olika platser runt om i länet, på landsbygden, kan ta del av, är också av vikt. Detta kan främjas genom mer av samverkan och att söka nya finansieringsformer och sätt att förmedla kultur på. Friluftsliv och rekreation är många intresserade av och har beröring med naturvård och kulturmiljöfrågor, utveckling av detta bör ske i samverkan mellan berörda.

Museiverksamheten är viktig och ska grunda sig på fakta, vetenskaplig grund och evidensbaserad kunskapsförmedling samt ge utrymme för lärande. Svensk kultur och det lokala kulturarvet ska ges fokus. Museet bör i högre grad förmedla länets historia, visa värdet av våra kulturmiljöer och visa föremål ur samlingarna.

Föreningsverksamhet är positivt inom kulturen. För detta är det viktigt att få till ett tydligt kravställande system för kontroller, så att endast föreningar som har verksamhet enligt demokratiprinciper och svenska regler ges bidrag. Ickedemokratisk verksamhet ska inte ges bidrag, vi anser inte heller att föreningar som har verksamhet endast för olika etniska kulturer ska ges bidrag. Föreningar som får bidrag ska rapportera noggrant om verksamheten och regionen ska kontrollera vad bidragen i praktiken går till.

Vi tror att barn och unga i betydligt högre grad bör ges tillgång till kunskap och att få testa olika saker inom de kulturella områden, inte minst när det gäller kulturarvet och att få möta pensionärer och olika sakkunniga kulturverksamheter. Detta ligger i hög grad på kommunerna att se till att man i förskolor, grundskolor och gymnasieskolor exempelvis bjuder in sådana och besöker historiska platser. Region Örebro län kan också med fördel satsa särskilt på målgruppen barn och unga och samverka med kommunens skolverksamhet inom kulturella satsningar. Som en del av detta ska sakkunniga och museipedagoger kunna besöka skolorna, så att eleverna får möta kulturarvet och dess kunniga företrädare även i klassrummet och inte enbart vid besök på historiska platser. För att konkretisera detta avsätts medel via en särskild pott för att tillgängliggöra kulturarvet för skolelever.

- Kulturnämnden ska ställa tydliga krav och kontrollera bidrag till föreningsverksamhet, säkerställa efterlevnad av demokratiprinciper och inte bevilja bidrag till icke-demokratisk eller ensidigt etnisk verksamhet.
- Kulturnämnden ska avsätta medel till i en särskild pott för samverkan med skolorna i länet i syfte att tillgängliggöra kulturarvet för skolelever, bland annat genom besök på kulturarvsplatser samt genom att sakkunniga och museipedagoger besöker skolorna.

14.3 Satsa på bevarande och utökad marknadsföring av länets fornminnen

I Örebro län finns ett omfattande kulturarv med kulturmiljöer, kulturhistoriskt värdefulla byggnadsverk och fornminnen. Dessa utgör delar av vår historia, kulturarv och binder oss samman med tidigare generationer. De är viktiga identitetsskapare för invånarna i regionen, men även som besöksmål för utifrån kommande besökare. De förmedlar det som varit typiskt på olika platser i regionen och ingår som en stor och viktig del för möjligheterna till turism till regionen. Vissa av fornminnena är i dåligt skick och behöver vårdinsatser för att kunna fortsätta bevaras till eftervärlden. Dessutom finns behov av marknadsföring för att lyfta fram fornminnena för möjligheter till besök. Insatser bör hanteras av expertis samordnad av Länsstyrelsen och Örebro länsmuseum för bevarande, kunskapsökning och för ökad turism. Detta innebär insatser både för bevarande av kulturarvet och för att öka möjligheterna för turism till länet och därmed utökade möjligheter för länets besöksnäringar. Att inrätta en regional kulturarvsfond är ett konkret exempel på hur det skulle vara en vinst att bevara den regionala kulturhistoriska förankringen för regionens medborgare för framtiden. Det kan exempelvis vara att bevara och levandegöra historiska byggnader, äldre föremål, historieberättande eller vistradition med anor bakåt i tid. Att få närmare kontakt och starkare band till det som utmärkt våra tidigare generationer skapar sammanhang, delaktighet och bidrar till identitetsskapande i samhället.

- Satsa på vårt kulturarv samt turismen inom regionen.
- Utveckla och inrätta en regional kulturarvsfond i Örebro län, med särskild finansiering som fastställs i budgeten.

14.4 Gör kulturen tillgänglig för fler

Den snabba digitala utvecklingen öppnar för möjligheter som inte funnits tidigare. Det går att tillgängliggöra upplevelser och evenemang på ett helt annat sätt och till en mycket större publik än förut. Kommunbiograferna, som ofta i sig själva är en del av vårt kulturarv, hotas många gånger av nedläggning. Genom att tänka större och vidare kan man sprida länets kulturaktiviteter och nå ut till en bredare publik och samtidigt utöka användandet av de biografer som finns ute i länet. Detta är i linje med uppdraget att aktivt arbeta för digital spridning av regionalt ägt/delägt kulturutbud (t.ex. teater, orkester) via samarbete med länets kommuner.

Som ett exempel har vi de livesändningar av opera som görs i Kumla och även i Askersund. Man kan se över möjligheterna att sända de teaterföreställningar som går på Örebro teater och de konserter med Svenska Kammarorkestern som är på Örebro konserthus, live eller i efterhand. Dessa konserter filmades under pandemin, så vi vet att det fungerar. Kanske finns det ännu fler kulturyttringar inom regionen som streaming skulle kunna fungera för.

Det borde även utredas om biljetter för digital sändning kan införa så att man kan titta hemma på sin TV eller sända på exempelvis sjukhus, äldreboenden, skolor eller liknande, där det saknas möjlighet att ta sig till teatrar eller biografer.

Sådana här digitala lösningar skulle inte bara gynna invånarna ute i kommunerna, landsbygdsborna och de som har svårt att ta sig någonstans, det skulle även sprida länets kultur till många fler och man skulle i och med det öka intäkterna och därmed självfinansieringen inom den offentligt finansierade kulturen.

- Prioritera regionalt ägda och delägda kulturverksamheter
- Stöd kultur med lokal och folklig förankring
- Samverka mer och sök nya finansieringsvägar – öka självfinansieringsgraden
- Ta bort kravet på fast ensemble vid Örebro Länsteater i ägardirektiven och i kulturplanen.

14.5 Ändra enprocentregeln vid investeringar

Region Örebro län tillämpar enprocentregeln på sina egna fastigheter. Det innebär att en procent av byggkostnaderna vid ny, om och tillbyggnationer över 5 miljoner kronor, går till byggnadsanknuten konst. Med en sådan regel kan det bli så att konst konsumeras utifrån summan man har i stället för att titta på vad man har för behov.

Region Örebro län har 18 000 konstverk i sin konstsamling. Dessa kan användas i nybyggnationer och även alternera mellan olika verksamheter så att man förnyar och förändrar landskapet i regionens lokalteter genom återbruk, så att både ekonomi och miljö gynnas.

Trots det fortsätter Region Örebro län att finansiera ny konst, inte minst genom att avsätta pengar i samband med nybyggnation. Region Örebro län befinner sig just nu i ett mycket besvärligt ekonomiskt läge. I ekonomiskt svåra tider blir det än mer viktigt att Region Örebro län prioriterar sitt kärnuppdrag, att ge länets invånare en trygg och tillgänglig hälso- och sjukvård. Därför ska Region Örebro län använda sig av den befintliga konstsamling som redan finns då konstnärlig utsmyckning behövs. Enprocentregeln avskaffas helt och inga medel ska avsättas till byggnadsanknuten konst vid ny-, om- eller tillbyggnationer.

Tidigare har det funnits beslut på att när konst säljs på auktion ska pengarna gå till Nyckelfonden. Forskning i all ära, men kärnuppdragen går först, Sverigedemokraterna anser att pengarna ska gå tillbaka in i verksamheten. Mycket kan även göras byggnadstekniskt där man bygger estetiskt tilltalande byggnader i stället för alltför trista byggnadsverk som börjar bli allt vanligare.

- Minska onödiga utgifter.
- Konstutsmäckning i offentliga lokaler ska göras med sådan konst som regionen redan har i sin ägo.
- Enprocentregeln avskaffas helt. Inga medel avsätts till byggnadsanknuten konst vid investeringar.

15. Gemensam nämnd för företagshälsovård samt tolk- och översättarservice

15.1 Språktolk bekostas av den enskilde när denne haft sin hemvist i landet i tre år

En förutsättning för att kunna bli en del av majoritetssamhället är att man talar och förstår det svenska språket. Under den första tiden i ett nytt land är det förståeligt att man behöver tolk för att kommunicera med det landets myndigheter och vi ser därför att regionen subventionerar tolkavgifterna inom sina verksamheter för de som haft sin hemvist i landet kortare än tre år. Det är dock orimligt att en fullt frisk person som bott i Sverige under lång tid ska behöva tolkhjälp och att denna ska bekostas av det allmänna. Har man för avsikt att bo här permanent ska man ovillkorligen lära sig svenska eller själv bekosta sitt kvarvarande behov av språktolk genom avgifter.

Särskilda undantag ska göras för de nationella minoritetsspråken. Avgiften ska dock kunna efterskänkas i de fall patienten på grund av ålder, funktionsnedsättning eller andra medicinska skäl saknar förmåga att lära sig det svenska språket eller har tappat sina språkkunskaper. Regionen ska avgiftsfritt tillhandahålla teckentolk, dock ska den enskilde själv bekosta tolkavgiften vid uteblivet besök som inte avbokats i tid.

- Öka incitamenten för invandrare att lära sig det svenska språket och bli en del av det svenska samhället.
- Efter tre års hemvist i landet bekostas tolken av den enskilde.
- Vid vårdbesök med bokad tolkhjälp där personen uteblivit utan att avboka tiden, ska tolkavgiften bekostas av den enskilde även om denne haft sin hemvist i landet kortare än tre år.
- Vid vårdbesök där teckentolk behövs och där man uteblivit utan att avboka tiden, ska teckentolksavgiften bekostas av den enskilde.

16. Regionfullmäktige föreslår besluta:

- Att anta Sverigedemokraternas förslag till budget 2027 för Region Örebro län.
- Att skattesatsen fastställs till 11,95 kronor för år 2027.
- Att planeringsreserven omfattar 10 miljoner kronor för år 2027.
- Att fastställa investeringsramar till 700 000 000 kronor år 2027, till 643 000 000 kronor år 2028 samt till 563 000 000 kronor år 2029.
- Att uppdra åt Regiondirektören att prioritera investeringar enligt texten angiven modell och återkomma till Regionfullmäktige med förslag för beslut inom de fastställda investeringsramarna.
- Att regionstyrelsen fattar beslut och fördelar medel ur potten avseende demografi i likhet med hur statsbidragen fördelas.

17. Budgeten i siffror

17.1 Resultaträkning

RESULTATRÄKNING Belopp i miljoner kronor	Utfall 2025	Budget 2026	Prognos 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Budgetramar till nämnderna		-12 195		-12 683	-13 064	-13 482
Löne- och prisjustering		-378		-380	-418	-539
Kostnadsreduceringar				189	189	189
Särskilda prioriteringar		-7		-434	-434	-434
Ramar justerade		-12 579		-13 308	-13 726	-14 266
Omställningsreserv för demografiska utmaningar		-100		-25	-25	-25
Regionstyrelsens verksamhetskostnad		-208		-165	-155	-146
Regionstyrelsens planeringsreserv, årets		-50		-10	-10	-10
Regionstyrelsens planeringsreserv, föreg år		-33		-40	-50	-60
Verksamhetens nettokostnader	-12 380	-12 971	-13 064	-13 548	-13 966	-14 506
Skatteintäkter inklusive 35 öre sänkning	9 647	10 101	9 927	10 100	10 526	10 948
Generella statsbidrag och utjämning	3 665	3 635	3 729	3 778	3 819	3 866
Verksamhetens resultat	931	765	593	331	379	307
Finansiella intäkter	318	379	313	417	446	477
Finansiella kostnader	-570	-225	-269	-188	-369	-437
Finansnetto	-252	154	43	229	77	40
Årets resultat	679	919	636	560	456	347
Balanskravsjusteringar	65	-205	-36	-279	-116	-36
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	744	714	600	281	340	311
2 procent av skatteintäkter o generella bidrag	266	275	273	278	287	296

17.2 Driftbudget per nämnd

DRIFTBUDGET PER NÄMND Belopp i miljoner kronor	Aktuell ram 2026	Justeringar inför 2027	Löne- & prisuppräknig	Kostnads- reducering	Särskilda prioriteringar	Ramar till nämnderna 2027
Budgetramar till nämnderna						
Regionfullmäktige	-19,3		-0,6			-19,9
Regionstyrelsen	-2 999,6	-10,0	-90,3	16,0	-60,0	-3 143,8
varav						
- Regionstyrelsen, regionkansliet o uppdrag	-368,1		-11,0	16,0	0,0	-363,1
- Hälsovalsenheten	-2 350,3	-10,0	-70,8	0,0	-60,0	-2 491,1
- Tandvårdsenheten	-281,2		-8,4	0,0	0,0	-289,7
Hälso- och sjukvårdsnämnd	-8 518,8	-11,2	-255,9	115,0	-307,0	-8 977,9
Folktandvårdsnämnd	0,0		0,0	0,0	-12,0	-12,0
Servicenämnd	-0,5		0,0	8,0	0,0	7,5
Kollektivtrafiknämnd	-848,0		-25,4	0,0	-40,0	-913,5
Regional tillväxtnämnd	-151,3		-4,5	47,1	0,0	-108,8
Kulturnämnd	-124,3		-3,7	3,0	-15,0	-140,1
Gem nämnd för företagsh.o tolk	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Föregående års planeringsreserv	-32,8	-6,8				-39,6
Summa budgetramar till nämnderna	-12 694,7	-28,0	-380,5	189,1	-434,0	-13 348,1
- Regionstyrelsens verksamhetskostnad	-208,4					-165,2
- Omställningsreserv för demografiska utmaningar	-43,7	18,7				-25,0
- Reserv för robusthetshöjande åtgärder	-50,0					0,0
- Regionstyrelsens planeringsreserv	-42,1					-10,0
Verksamhetens nettokostnader	-13 038,9					-13 548,3
Regionstyrelsens finansförvaltning	13 907,9					14 107,9
Årets resultat	869,0					559,6

17.3 Balansräkning

BALANSRÄKNING Belopp i miljoner kronor	Utfall 2025	Budget 2026	Prognos 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	13	32	12	12	12	12
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>						
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	7 496	7 938	7 746	7 883	7 963	7 963
Maskiner och inventarier	1 238	1 428	1 268	1 268	1 268	1 268
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>	195	191	195	195	195	195
Summa anläggningstillgångar	8 942	9 589	9 221	9 358	9 438	9 438
Omsättningstillgångar						
Förråd	145	125	153	160	168	177
Fordringar	1 398	1 630	1 400	1 400	1 400	1 400
Kortfristiga placeringar pensionsmedelsportfölj	7 482	7 812	7 832	8 329	9 019	9 710
Kassa/bank o kortfr placeringar likv portfölj	236	-259	295	251	215	273
Summa omsättningstillgångar	9 261	9 307	9 680	10 140	10 803	11 560
Summa tillgångar	18 203	18 896	18 901	19 498	20 241	20 998
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
Ingående eget kapital	3 145	2 716	3 824	4 458	5 018	5 474
Årets resultat	679	869	634	560	456	347
Summa eget kapital	3 824	3 585	4 458	5 018	5 474	5 821
Avsättningar						
Avsättning för pensioner inkl löneskatt	8 512	8 614	8 606	8 644	8 930	9 340
Summa avsättningar	8 512	8 614	8 606	8 644	8 930	9 340
Skulder						
Långfristiga skulder	1 855	2 584	1 535	1 475	1 415	1 355
Långfristiga skulder avs finansiell leasing	1 016	1 279	1 016	1 076	1 136	1 196
Kortfristiga skulder	2 996	2 835	3 286	3 286	3 286	3 286
Summa skulder	5 867	6 698	5 837	5 837	5 837	5 837
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	18 203	18 896	18 901	19 498	20 241	20 998

17.4 Kassaflöde

KASSAFLÖDE Belopp i miljoner kronor	Utfall 2025	Budget 2026	Prognos 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar		-1		0	0	0
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-703	-791	-919	-700	-643	-563
Investeringar i materiella anläggningstillgångar, ext hyresgäst	-46	-23		0	0	0
Försäljn/utrangering materiella anläggningstillgångar	25	0		0	0	0
Investeringar i finansiella tillgångar (årets placeringar)		-200	-200	-38	-200	-200
Realis avkastning på pensionsmedelsportf, återinvesteras		-157	-150	-180	-374	-455
Justering ej likvidpåverkande poster	-3	-205	-1	-279	-116	-36
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-727	-1 378	-1 270	-1 197	-1 333	-1 254
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Amortering långfristiga skulder	-521	-322	-320	-60	-60	-60
Nyupptagna långfristiga skulder		0		0	0	0
Nyupptagna långfristiga skulder, externa hyresgäster		23		0	0	0
Förändring långfristiga fordringar	1	0		0	0	0
Omplacering mellan kortfristiga lån och långfristiga lån mm	-300	0		0	0	0
Erhållna offentliga investeringsbidrag	11					
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-809	-299	-320	-60	-60	-60
ÅRETS KASSAFLÖDE (exkl. förändringar pensionsmedel i budget)	184	-121	39	-44	-35	57

17.5 Våra satsningar

SATSNINGAR Belopp i tusen kronor	Satsningar 2027	Satsningar 2028	Satsningar 2029
Regionfullmäktige			
Regionstyrelsen	-60 000	-60 000	-60 000
- varav			
- Regionstyrelsen och regionkansliet			
- Hälsovalsenheten	-60 000	-60 000	-60 000
Äldrevård	-10 000	-10 000	-10 000
Förstärkt primärvård	-50 000	-50 000	-50 000
- Tandvårdsenheten			
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-307 000	-307 000	-307 000
Lönesatsning för vårdpersonal	-25 000	-25 000	-25 000
Korta operationsköerna	-40 000	-40 000	-40 000
Säkerställa akutkirurgi i Lindesberg	-7 000	-7 000	-7 000
BUP	-15 000	-15 000	-15 000
Medicinska vårdadministratörer	-20 000	-20 000	-20 000
Ramförstärkning	-200 000	-200 000	-200 000
Folktandvårdsnämnden	-12 000	-12 000	-12 000
Barntandvård	-12 000	-12 000	-12 000
Servicenämnden			
Kollektivtrafiknämnd	-40 000	-40 000	-40 000
Ramförstärkning	-20 000	-20 000	-20 000
Tillgänglig kollektivtrafik på landsbygden	-20 000	-20 000	-20 000
Regional tillväxtnämnd			
Kulturnämnd	-15 000	-15 000	-15 000
Kulturarv, museum, skolsamverkan	-15 000	-15 000	-15 000
Gemensam nämnd för företagshälsovård och tolk			
Summa	-434 000	-434 000	-434 000

17.6 Våra besparingar

BESPARINGAR Belopp i tusen kronor	Besparingar 2027	Besparingar 2028	Besparingar 2029
Regionfullmäktige			
Regionstyrelsen	16 000	16 000	16 000
- varav			
- Regionstyrelsen och regionkansliet	16 000	16 000	16 000
Överlåtande av huvudmannskapet för Örebro flygplats	9 000	9 000	9 000
Minskat partistöd	7 000	7 000	7 000
- Hälsovalsensheten			
- Tandvårdsensheten			
Hälso- och sjukvårdsnämnden	115 000	115 000	115 000
Intäkter genom avgifter för tolkuppdrag	15 000	15 000	15 000
Sparkrav administration/effektivisering	100 000	100 000	100 000
Folktandvårdsnämnden			
Servicenämnden	8 000	8 000	8 000
Avskaffa krav på ekologiska livsmedel	8 000	8 000	8 000
Kollektivtrafiknämnd			
Regional tillväxtnämnd	47 100	46 900	46 900
Avveckla regionens deltagande i "Central Sweden"	1 400	1 200	1 200
Fellingsbro folkhögskola	20 700	20 700	20 700
Överlåtande av huvudmannskapet för Kävesta folkhögskola	25 000	25 000	25 000
Kulturnämnd	3 000	3 000	3 000
Effektivisering	3 000	3 000	3 000
Gemensam nämnd för företagshälsovård och tolk			
Summa	189 100	188 900	188 900

17.7 Ramjusteringar

RAMJUSTERINGAR (summa satsningar och besparingar) Belopp i tusen kronor	Justeringar 2027	Justeringar 2028	Justeringar 2029
Regionfullmäktige			
Regionstyrelsen	-44 000	-44 000	-44 000
- varav			
- Regionstyrelsen och regionkansliet	16 000	16 000	16 000
- Hälsovalsenheten	-60 000	-60 000	-60 000
- Tandvårdsenheten	0	0	0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-192 000	-192 000	-192 000
Folktandvårdsnämnden			
Servicenämnden	8 000	8 000	8 000
Kollektivtrafiknämnd	-40 000	-40 000	-40 000
Regional tillväxtnämnd	47 100	46 900	46 900
Kulturnämnd	-12 000	-12 000	-12 000
Gemensam nämnd för företagshälsovård och tolk			
Summa	-232 900	-233 100	-233 100
SKATTESATS	11:95	11:95	11:95
Regionstyrelsens planeringsreserv	-10 000	-10 000	-10 000